

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain ja arvopaperimarkkinain muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annettua lakia sekä arvopaperimarkkinalakia siltä osin, kuin siinä säädettyt velvollisuudet koskevat vakioituja johdannaisia. Ehdotetut säännökset koskevat arvopaperien markkinointia, arvopaperinvälittäjän menettelytapoja, kauppaportointia sekä ilmoitusvelvollisten tahojen velvollisuutta ilmoittaa omistamansa arvopaperit julkiseen sisäpiirirekisteriin. Näiden säännösten soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan esityksessä määriteltyä vakioituun johdannaiseen rinnastettavaa johdannaista sekä osittain esityksessä määriteltyä muuta johdannaista. Samalla ehdotetaan arvopapereita koskeva ilmoitusvelvollisuus ja sisäpiirinrekisterin pitovelvollisuus säädettäväksi koskemaan vakioituja johdannaisia niihin liittyvän kaupankäyntirajoituksen sijasta.

Muihin kuin vakioituihin johdannaisiin liittyvää kieltoa tarjota niitä muille kuin elinkeinonharjoittajille ehdotetaan lievennettäväksi. Esityksen mukaan vakioituihin johdannaisiin rinnastettavia johdannaisia saisi tarjota kaikille sijoittajille. Muita johdannaisia saisi tarjota ammattimaisille sijoittajille kuka tahansa ja arvopaperinvälittäjä saisi tarjota muita johdannaisia myös ei-ammattimaisille sijoittajille. Lisäksi ehdotetaan, että

työntekijöille saisi tarjota johdannaisia, joiden kohde-etuutena on työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen osake.

Esityksessä ehdotetaan myös tarkennettavaksi optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen toimilupaan liittyviä edellytyksiä siten, että niitä lähennetään sijoituspalveluyrityksen vastaaviin edellytyksiin. Samalla ehdotetaan laajennettavaksi jo sijoituspalveluyrityksiä ja rahastoyhtiöitä koskeva osakkeenomistajien ja hallintohenkilöiden sopivuuden valvonta edellä mainittuihin yhteisöihin. Osakkeenomistajien sopivuuden valvonta ehdotetaan lisäksi laajennettavaksi koskemaan yhteisöä, jonka määräysvallassa edellä mainitut yhteisöt ovat. Samoin edellä tarkoitettu omistusyhteisö ehdotetaan säädettäväksi rahoitustarkastuksen valvontaan, jolloin rahoitustarkastuksella on rahoitustarkastuslain valvontavaltuudet suhteessa omistusyhteisöön. Lisäksi ehdotetaan optioyhteisön, arvopaperipörssin ja selvitysyhteisön yhtiökokousta tällä hetkellä koskeva vaikutusvaltarajoitus laajennettavaksi myös edellä mainittuun omistusyhteisöön. Osakeyhtiömuoto ehdotetaan säädettäväksi arvopaperipörssitoiminnan ja optioyhteisötoiminnan toimilupaedellytykseksi.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
2.2. Nykytilan arviointi	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	9
3.2. Keskeiset ehdotukset	10
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset	11
4.2. Esityksen muut vaikutukset	11
5. Esityksen valmistelu	11
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.1. Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	12
1.2. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	17
1.3. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	27
1.4. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	27
1.5. Laki rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta	27
2. Voimaantulo	27
LAKIEHDOTUKSET	
1. Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	28
2. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	31
3. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	36
4. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	36
5. Laki rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta	37
LIITTEET	
Rinnakkaistekstit	
1. Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	38
2. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	46
3. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	57
4. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	58
5. Laki rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta	59

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

HEX Oy, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiön, jäljempänä HEX Oy, ja Suomen Arvopaperikeskus Oy:n, jäljempänä APK Oy, yhtiökokoukset hyväksyivät 22 päivänä joulukuuta 1998 yhtiöiden yhdistämisen samaan konserniin. Yhdistyminen toteutettiin HEX Oy:n suunnatulla osakeannilla APK Oy:n osakkeenomistajille APK Oy:n osakekantaan vastaan. HEX Oy:stä tuli konsernin emoyhtiö. Konsernin liiketoimintarakennetta muutettiin edelleen siten, että HEX Oy:n arvopaperi- ja johdannaispörssiliiketoiminta siirrettiin 1 päivästä huhtikuuta 1999 lukien sen täysin omistamalle tytäryhtiölle, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö Oy:lle, jäljempänä Helsingin Pörssi. Samassa yhteydessä HEX Oy:n nimi muuttui Helsinki Exchanges Group Ltd Oy:ksi.

Muutosten jälkeen HEX-konsernin muodostavat emoyhtiö Helsinki Exchanges Group Ltd Oy ja sen kolme täysin omistamaa tytäryhtiötä eli pörssitoimintaa harjoittava Helsingin Pörssi, raha- ja pääomainstrumenttien käsittely- ja selvityspalveluja tuottava APK Oy ja kaupallisia arvo-osuusrekisterejä ylläpitävä Helsingin Arvo-osuuskeskus Oy. Valtiovarainministeriö myönsi 19 päivänä maaliskuuta 1999 Helsingin Pörssille arvopaperipörssin ja optioyhteisön toimiluvan 1 päivästä huhtikuuta 1999 lukien sekä vahvisti yhtiön toiminnalle säännöt. Samassa yhteydessä valtiovarainministeriö päätti HEX Oy:n hakemuksesta peruuttaa HEX Oy:n luvan harjoittaa arvopaperipörssitoimintaa sekä optioyhteisön toimintaa 1 päivästä tammikuuta 2000 lukien. Toimiluvan peruuttamisen jälkeen HEX Oy toimii vain omistusyhteisönä, joka ei voimassa olevan lain mukaan ole rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:ssä tarkoitettu rahoitustarkastuksen valvottava.

HEX Oy ja Helsingin Pörssi ovat tehneet Deutsche Börse AG:n, Schweizerische Effektenbörse:n, Eurex Frankfurt AG:n, Eurex Deutschland:n, Eurex Clearing AG:n ja Eurex Zürich AG:n, jäljempänä yhteisnimekkeellä Eurex, kanssa yhteistyösopimuksen. Yhteistyösopimuksen tarkoituksena on siirtää Helsingin Pörssin johdannaistuotteita Eurexin tuotteiksi. Sopimus on kaksiosainen. En-

simmäisessä vaiheessa siirretään Helsingin Pörssissä vakioidut indeksijohdannaiset ja osa osakeoptioista Eurexiin. Toinen vaihe koskee tavoitetta siirtää muitakin nykyisistä vakioiduista johdannaistuotteista Eurexiin. Siirtäminen tapahtuu siten, että uusia johdannaisarvoja ei enää siirtopäivän jälkeen avata Helsingin Pörssissä, vaan samoilla kohde-etuuksilla avataan vastaavat johdannaisarjat Eurexissa. Käytännössä tämä tarkoittaa siirtyvien johdannaistuotteiden osalta sitä, että nykyisin kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettun lain (772/1988) ja Helsingin Pörssin sääntöjen soveltamisalan piiriin kuuluvat johdannaistuotteet lopetetaan ja vastaavat tuotteet avataan Saksan lainsäädännön ja Eurexin sääntöjen soveltamisalan piirissä.

Tämä toimintaympäristön muutos aiheuttaa myös muutoksia toistaiseksi Helsingin Pörssissä johdannaiskauppaa harjoittaneiden arvopaperinvälittäjien asemassa. Nämä arvopaperinvälittäjät siirtyvät suurelta osin harjoittamaan johdannaiskauppaa Eurexissa, minkä seurauksena nämä välittäjät tulevat paitsi omien johdannaiskauppojensa myös asiakkaidensa puolesta tekemien johdannaiskauppojen vastapuoliksi suhteessa Eurexilta selvitysvälittäjän (engl. *general clearing member*) oikeudet saaneeseen välittäjään, yleisimmin saksalaiseen pankkiin. Samalla välittäjät tulevat myös ensisijaisiksi vakuudenantovelvollisiksi myös asiakaskaupoissaan suhteessa Eurexin selvitysvälittäjiin. Suomalaiset arvopaperinvälittäjät eivät voi Eurexin selvitystä koskevien säännösten mukaan saada selvitysvälittäjän oikeuksia Eurexilta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen

Optioyhteisön toimilupaedellytyksistä säädetään kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 2 luvun 2 §:ssä. Sen mukaan lupa optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä, jos yhteisön toiminnan aloittaminen ei ole yleisen edun vastaista, suomalaiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle, jonka taloudelliset toiminta-

edellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle optioyhteisölle asetetut vaatimukset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille. Optioyhteisön toimiluvan peruuttamisesta säädetään saman luvun 3 §:ssä. Asianomainen ministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä, toimiluvan ehdoista tai optioyhteisön säännöistä taikka jos optioyhteisö ei enää täytä toimiluvan myöntämislle säädettyjä edellytyksiä.

Arvopaperipörssin toimiluvasta ja sen peruuttamisesta säädetään arvopaperimarkkinalain (495/1989) 3 luvun 2 §:ssä. Lupa arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle, jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle arvopaperipörssille asetetut vaatimukset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtioneuvosto voi peruuttaa arvopaperipörssin toimiluvan, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä tai arvopaperipörssin sääntöjä taikka jos luvan myöntämislle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa.

Selvitysyhteisön osalta vastaavat säännökset ovat arvopaperimarkkinalain 4 a luvussa. Sen 2 §:n mukaan lupa selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen on hakemuksesta myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jonka taloudelliset toimintaedellytykset täyttävät luotettavalle selvitysyhteisön toiminnalle asetettavat vaatimukset ja jonka toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille ja selvitysosapuolille. Lisäksi yhteisön omistajista, hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä saatavan selvityksen perusteella on voitava varmistua siitä, että selvitystoimintaa tullaan harjoittamaan luotettavalla tavalla ja että selvitysyhteisöä tullaan johtamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Toimilupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos yhteisön toiminnan aloittaminen on yleisen edun vastaista.

Toimiluvan peruuttamisesta säädetään saman luvun 3 §:ssä. Asianomainen ministeriö voi peruuttaa selvitysyhteisön toimiluvan,

jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksestä taikka viranomaisen näiden nojalla antamasta määräyksestä. Lupa voidaan niin ikään peruuttaa, jos yhteisön toiminnassa on rikottu yhteisön yhtiöjärjestystä, sääntöjä tai toimilupaan sisältyviä ehtoja tai rajoituksia taikka jos toimiluvan myöntämislle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa.

Arvopaperikeskuksen toimiluvasta ja sen peruuttamisesta säädetään arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) 12 §:ssä. Valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää arvopaperikeskuksen toimiluvan suomalaiselle osakeyhtiölle, jos yhtiö tekee todennäköiseksi, että se pystyy käsittelemään kaikkia arvo-osuusjärjestelmään liitetyjä arvo-osuuksia, selvittämään 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuilla arvo-osuuksilla tehtyjä kauppoja ja muita luovutuksia sekä huolehtimaan kaikista 13 §:ssä säädettyistä arvo-osuusjärjestelmän yhteisistä tehtävistä luotettavasti ja arvo-osuusjärjestelmän tarkoituksenmukaisen kehityksen turvaavalla tavalla. Toimilupa voidaan myöntää vain, jos hakijan taloudelliset ja tekniset toimintaedellytykset voidaan arvioida riittäviksi arvopaperikeskuksen tehtävien hoitamiseen, hallinto on järjestetty luotettavasti ja hakijan vastuunkantokyky on turvattu riittävästi.

Valtioneuvosto voi peruuttaa arvopaperikeskuksen toimiluvan, jos arvopaperikeskuksen toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksestä taikka viranomaisen näiden nojalla antamasta määräyksestä, arvopaperikeskuksen säännöistä, toimilupaan liittyvistä ehdoista tai rajoituksista taikka jos toimiluvan myöntämislle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa. Kun toimilupa on peruutettu, valtioneuvosto voi antaa tarkempia määräyksiä arvopaperikeskuksen tehtävien hoidosta tai siirtämisestä muulle yhteisölle taikka arvopaperikeskuksen toiminnan lopettamisesta.

Yhteisömuodoltaan selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen pitää olla osakeyhtiö, mutta arvopaperipörssi ja optioyhteisö voivat olla myös osuuskuntia.

Vaikutusvaltarajoitus

Optio- ja selvitysyhteisön sekä arvopaperipörssin osalta on säädetty vaikutusvaltarajoituksesta, jonka mukaan näiden yhteisöjen kokouksissa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa

edustetusta äänimäärästä.

Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain soveltamisala

Lain 1 luvussa määritetään lain soveltamisala. Lain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan kaupankäyntiin vakioiduilla optioilla ja termiineillä. Johdannais-sopimuksen vakioimisella tarkoitetaan sitä, että sopimuksen ehdot on määritelty optioyhteisön säännöissä ja optiokaupalla tarjoutusten yhtymistä siten, että osapuolten on optioyhteisön sääntöjen mukaan solmittava tarjoutusten mukaisesta preemiosta, hinnasta tai tunnusluvusta vastavaroiset sopimukset optioyhteisön kanssa (optiokaupan selvitys). Optioyhteisöllä taas tarkoitetaan optiopörssi-toimintaa tai optiokauppojen selvitystoimintaa tai molempia harjoitettavaa yhteisöä. Toimilupa voidaan myöntää vain suomalaiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle.

Lisäksi lain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, että muille kuin elinkeinonharjoittajille ei saa tarjota sijoituskohteeksi muita optioita ja termiinejä kuin tuossa laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä.

Arvopaperinvälittäjän menettelytapasäännökset johdannaiskaupassa ja kaupankäyntirajoitus

Arvopaperinvälittäjää, joka on saanut oikeuden omaan tai asiakkaan lukuun käydä kauppaa optioyhteisössä tai antaa optiokaupat selvitettäväksi optioyhteisössä, koskee tietyt laissa asetetut menettelytapasäännökset. Näistä säännöksistä säädetään lähinnä lain 3 luvussa. Lain 3 luvun 12 §:n mukaan välittäjä ei saa antaa toiselle välittäjälle optiota tai termiiniä koskevaa toimeksiantoa eikä tehdä sopimusta tai muutoin päättää toisen välittäjän tai markkinatakaajan kanssa menettelytavasta, jonka tarkoituksena on vaikuttaa option tai termiinin kurssiin. Lisäksi välittäjän on esimerkiksi hoidettava toimeksiannot huolellisesti asiakkaan eduksi ilman aiheutonta viivytystä sekä kohdeltava asiakkaitaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Samaa optiota tai termiiniä koskevat toimeksiannot on suoritettava niiden saapumisjärjestyksessä, mikäli se on toimeksianto huomioon ottaen mahdollista.

Laissa säädetään myös velvollisuudesta ilmoittaa johdannaisen kohde-etuutena olevia osakkeita koskevat kaupat. Lain 3 luvun 11

§:n 1 ja 2 momentin mukaan välittäjän ja meklarin on ilmoitettava optioyhteisölle omistuksessaan olevat osakkeet, jotka ovat optioyhteisössä kaupattavan option tai termiinin kohde-etuutena, ja niiden omistuksessa tapahtuvat muutokset. Markkinatakaajan on vastaavasti ilmoitettava omistamansa osakkeet, joihin kohdistuvan option tai termiinin markkinatakaajana hän toimii.

Laissa on säädetty myös johdannaisia koskeva kaupankäyntirajoitus tiettyjen henkilöiden osalta. Lain 3 luvun 13 §:n mukaan optioyhteisön palveluksessa oleva henkilö, hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja ja tilintarkastaja, varatilintarkastaja ja tilintarkastajana toimivan tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva henkilö eivät saa olla osapuolena optioyhteisössä kaupattavaa tai selvitettävää optiota tai termiiniä koskevassa optiokaupassa. Osakkeeseen kohdistuvaa optiota tai termiiniä koskevassa optiokaupassa ei saa olla osapuolena osakkeen antaneen osakeyhtiön hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja eikä tilintarkastaja, varatilintarkastaja ja tilintarkastajana toimivan tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva henkilö. Meklari, joka on välittäjän palveluksessa tai muu edellä mainitussa suhteessa välittäjään oleva henkilö, ja sellainen välittäjän palveluksessa oleva henkilö, jonka tehtävänä on optioita ja termiinejä tai niiden kohde-etuuksia koskevien toimeksiantojen käsittely, eivät saa omaan lukuunsa olla osapuolena optiokaupassa. Kaupankäyntirajoitusta sovelletaan myös sellaiseen yhteisöön, jossa edellä tarkoitettulla henkilöllä yksin tai yhdessä perheenjäsenensä tai toisen kaupankäyntirajoitukseen piiriin kuuluvan henkilön tai tämän perheenjäsenen kanssa määräysvalta.

Menettelytapasäännöksiä on myös arvopaperimarkkinalain 4 luvussa. Arvopaperimarkkinalain 4 luvun 4 §:ssä säädetään, että arvopaperinvälittäjän on hoidettava toimeksiannot huolellisesti asiakkaan eduksi ilman aiheutonta viivytystä. Arvopaperinvälittäjän on annettava asiakkaalle sijoituspalvelusta ja sen kohteena olevista arvopapereista ne tiedot, joilla saattaa olla olennaista vaikutusta asiakkaan päätöksentekoon, jollei se sijoituspalvelun luonteeseen tai muutoin olosuhteisiin nähden ole ilmeisen tarpeetonta.

Arvopaperinvälittäjän on myös pyrittävä välttämään eturistiriitatilanteita ja niiden syntyessä kohdeltava asiakasta hyvän tavan mukaisesti. Arvopaperinvälittäjän on kohdel-

tava asiakkaitaan tasapuolisesti. Lisäksi arvopaperinvälittäjän, joka tarjoaa sijoituspalveluna arvopaperinvälitystä, on hoidettava samaa arvopaperia koskevat myynti- tai ostotoimeksiannot niiden saapumisjärjestyksessä, mikäli se on mahdollista ottaen huomioon toimeksiannon ehdot. Arvopaperinvälittäjää koskee arvopaperimarkkinalain 4 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetty raportointivelvollisuus, jonka mukaan arvopaperinvälittäjän on tehtävä ilmoitus kaikista pörssi- ja markkina-arvopapereilla tekemistään kaupoista ja muista luovutuksista, jos se tarjoaa näitä arvopapereita koskevaa sijoituspalvelua Suomessa. Lisäksi arvopaperinvälittäjän, jolla on kiinteä toimipaikka Suomessa, on tehtävä vastaava ilmoitus niistä arvopapereista, jotka ovat julkista kaupankäyntiä vastaavan kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja joita koskevaa sijoituspalvelua sillä on oikeus tarjota tuossa valtiossa.

Kaupankäyntirajoituksen sijasta arvopaperimarkkinalaissa säädetään arvopaperinvälittäjään, arvopaperipörssiin ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen tai siihen osakeyhtiölain (734/1978) mukaan oikeuttavan arvopaperin liikkeeseenlaskijaan tietyssä suhteessa olevalle henkilölle ilmoitusvelvollisuus arvopaperiomistuksestaan. Ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset ovat lain 5 luvun 2 — 5 §:ssä.

Rahoitustarkastuksen valvontaoikeudet omistusyhteisön osalta

Optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö ja arvopaperikeskus ovat rahoitustarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettuja rahoitustarkastuksen valvottavia. Rahoitustarkastuslain 3 luvussa säädetään niistä oikeuksista, joita rahoitustarkastuksella on suhteessa valvottaviinsa. Rahoitustarkastuksella on myös rahoitustarkastuslain 11 §:n 4 momentin nojalla tiettyjä oikeuksia suhteessa yritykseen, joka on valvottavan kirjanpito-laissa (1336/1997) tarkoitettu emo-, tytär- tai osakkuusyritys. Nämä oikeudet ovat kuitenkin rajoitettu kyseisen pykälän 1 — 3 momentissa tarkoitettuihin tiedonsaantioikeuksiin eli ne ovat huomattavan paljon rajoitetummat kuin valvottavia koskevat oikeudet.

Rahoitustarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettuja valvottavia eivät ole pelkästään toimiluvanvaraista toimintaa harjoittavat yhteisöt. Kyseisessä pykälässä on valvottavaksi säädetty

myös luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisö. Nämä yhteisöt on määritelty luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 4 §:ssä ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 5 §:n 3 momentissa.

2.2. Nykytilan arviointi

Osakkeenomistajien ja hallintohenkilöiden sopivuuden valvonta

Merkittävien osakkeenomistajien ja hallintohenkilöiden sopivuutta koskevan selvityksen antaminen, jäljempänä omistaja- ja hallintohenkilökontrolli, säädettiin koskemaan sijoituspalveluyrityksiä sijoituspalveluyrityksistä annetulla lailla. Lain 9 §:n 2 ja 3 momentin mukaan toimilupahakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Lisäksi hakemuksessa on oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämainisuudesta, kokeuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että sijoituspalveluyritystä tullaan hoitamaan ammatitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liikepaperiaatteiden mukaisesti. Vastaavat säännökset ovat sijoitusrahastoja hallinnoivien rahastoyhtiöiden osalta sijoitusrahastolain (48/1999) 12 §:ssä.

Omistaja- ja hallintohenkilökontrolli on olennainen osa edellä mainittujen toimiluvanvaraisten yhteisöjen valvontaa. Hallintoa hoitavien henkilöiden, jotka johtavat yhteisöjen toimintaa, on oltava hyvämaineisia ja kokeneita, koska näiden henkilöiden sopivuus toiminnan harjoittamiseen on ehdoton edellytys yhteisön toiminnan ja viime kädessä rahoitusmarkkinoiden luotettavuuden kannalta. Vastaavaa hyvämainisuutta edellytetään myös yhteisön merkittäviltä osakkeenomistajilta.

Vaikka optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen toimiluvan eräänä edellytyksenä on yhteisön luotettava hallinto, ei niiden toimiluvan myöntämisprosessin osalta selvitysyhteisöä lukuun ottamatta ole säädetty omistaja- ja

hallintohenkilökontrollista kuten on sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden osalta. Toimilupaviranomaiselta ja valvovalta viranomaiselta puuttuu täten keinoja omistaja- ja hallintohenkilökontrollin toteuttamiseksi kattavasti.

Toimiluvan hakemisen yhteydessä suoritettavan omistaja- ja hallintohenkilökontrollin lisäksi sijoituspalveluyrityksiä koskee valvojan viranomaisen harjoittama jatkuva omistajakontrolli. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen osuuden, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa sijoituspalveluyrityksen osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle. Ilmoitusvelvollisuus syntyy myös, kun osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet sijoituspalveluyrityksen osakepääomasta tai äänimäärästä. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun edellä tarkoitettu osuus väheneisi alle sanottujen rajojen. Lain 15 §:n mukaan rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottopäivästä vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luottavuudesta, hyvämainaisuudesta, kokeemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi sijoituspalveluyrityksen järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa. Vastaava omistajakontrolli koskee myös rahastoyhtiöitä.

Toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen

Omistaja- ja hallintohenkilökontrollin lisäksi toimiluvanvaraisen yhteisön toimiluvalle on asetettava muitakin edellytyksiä. Tällaisia edellytyksiä ovat esimerkiksi taloudelliset ja tekniset toimintaedellytykset, yhteisön noudattamien sääntöjen tai menettelytapojen asianmukaisuus, yhteisön kotipaikka ja yhteisömuoto. Toimilupa on voitava peruuttaa, jos toimilupaedellytykset eivät enää täyty.

Toimiluvan edellytysten yksityiskohtainen sisältö liittyy olennaisesti toimiluvanvaraiseen toimintaan. Tämän vuoksi toimiluvalla asetettavia edellytyksiä on harkittava erikseen kunkin toimiluvanvaraisen toiminnan osalta. Luonnollisesti eri toimialojen yksityiskohtaiset toimilupaedellytykset ovat sitä

lähempänä toisiaan, mitä lähempänä kyseiset toimialat ovat toisiaan. Yksityiskohtaisten, jokaisen toimialan ominaisedellytysten lisäksi toimilupiin liittyy myös yleisiä, kaikille toimiluvanvaraisille toimintoille yhteisiä edellytyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi luotettavaan hallintoon liittyvät edellytykset.

Optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen toimilupa koskevat edellytykset poikkeavat yhtäältä toisistaan ja toisaalta myös sijoituspalveluyritysten toimilupaedellytyksistä. Vaikka näiden yhteisöjen toimintaa koskevat erityispiirteet vaikuttavat toimiluvan myöntämistä ja peruuttamista koskeviin perusteisiin, ovat niiden taustalla olevat peruseriaatteen samoja. Siten optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen toimilupien erisisältöisyys ei ole kaikilta osin perusteltua harjoitettavan toiminnan näkökulmasta.

Optioyhteisö ja arvopaperipörssi voivat olla osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Osuuskunnan perustehtävä on osuuskuntalain (247/1954) 1 §:n mukaan tukea omistajien eli jäsenten taloudenpitoa siten, että jäsenet osallistuvat osuuskunnan taloudelliseen toimintaan käyttämällä hyväkseen yhteisön palveluja. Pääsääntöisesti osakeyhtiön taloudellinen tavoite sitä vastoin on tuottaa mahdollisimman hyvä taloudellinen tuotto osakkaiden yhtiöön sijoittamalle pääomalle. Osuuskunnan jäsenet saavat tuottoa lähinnä osuuskunnan palvelujen käytöstä ja palvelut on tapana hinnoitella jäseniä suosivasti. Jos osuuskunnan palveluja tarjotaan jäsenkunnan ulkopuolisille tahoille, peritään näiltä usein suuremmat korvaukset kuin pääomaa sijoittaneilta jäseniltä. Optioyhteisön ja arvopaperipörssin toiminnassa ei ole syytä kytkeä toisiinsa yhteisön omistajuutta ja yhteisöjen palvelujen käyttöä.

Perustuslakivaliokunta on mietinnössään (PeVM 10/1998 vp) ehdottanut hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus maksuu sellaisen lainvalmistelukäytännön, jossa lakiesityksissä osoitetaan ministeriön toimivaltaisuus mainitsemalla ministeriö nimeltä eikä epäselvällä käsitteellä ”asianomainen ministeriö”. Lakien nykyiset tämän käsitteen varaan rakentuvat kohdat on tarkennettava sopivissa yhteyksissä. Eduskunnan kanta käy ilmi sen vastauksesta hallituksen esitykseen uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi (EV 262/1998 vp).

Vaikutusvaltarajoitus

Vaikutusvaltarajoitus säädettiin aikanaan turvaamaan optioyhteisön ja arvopaperipörssin luonnetta puolueettomana markkinapaikana siten, ettei mikään taho voi omistuksensa nojalla käyttää määräämisvaltaa optioyhteisössä tai arvopaperipörssissä. Osaltaan tämä liittyi myös kyseisten yhteisöjen voittoa tavoittelemattomaan osuustoiminnalliseen taustaan. Sittenkin suomalaiset markkinapaikat ovat muuttuneet tavallisiksi liiketoimintaa harjoittaviksi osakeyhtiöiksi, joiden toimintaan ei vaikutusvaltarajoitus alkuperäisessä tarkoituksessaan sovellu. Optioyhteisön, arvopaperipörssin ja selvitysyhteisön puolueettomuuden voidaan kuitenkin edelleenkin katsoa olevan tärkeä osa niiden luotettavuutta.

Tällä hetkellä Suomessa toimivat optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö ja arvopaperikeskus kuuluvat samaan konserniin, jonka emoyhtiönä toimii omistusyhteisö. Itse omistusyhteisöllä vielä olevat arvopaperipörssin ja optioyhteisön toimiluvat peruuntuvat vuoden 2000 alusta lukien. Voimassa oleva vaikutusvaltarajoitus koskeekin tämän jälkeen vain omistusyhteisön kokonaan omistamia tytäryhtiöitä omistusyhteisön jäädessä tytäryhtiöitä koskevan sääntelyn ulkopuolelle eli siten myös vaikutusvaltarajoitussäännöksen ulkopuolelle.

Vakioimattomien johdannaisten markkinointirajoitus

Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetaan muita kuin vakioituja johdannaisia koskevan markkinointirajoituksen tarkoituksena oli alunperin luonnollisten henkilöiden suojaaminen siten, että heille voidaan tarjota mahdollisuutta osallistua optio- ja termiinisijoituksiin ainoastaan lailla säännellyillä ja viranomaisten valvomilla markkinoilla. Säännöksessä tarkoitettu jaottelu elinkeinonharjoittajien ja luonnollisten henkilöiden välillä on kuitenkin varsin keinotekoinen, koska siinä ei oteta huomioon sijoittajan johdannaisinstrumentteja koskevaa ammattitaitoa.

Lisäksi säännöksen alkuperäinen tarkoitus eli sijoitusten tekeminen lailla säännellyillä ja viranomaisten valvomilla markkinoilla voi toteutua myös muussa kuin suomalaisessa optioyhteisössä. Helsingin Pörssin ja Eurexin

välisen sopimuksen seurauksena merkittävä osa suomalaisista vakioiduista johdannais tuotteista siirtyikin Eurexin tuotteiksi Saksan lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan piiriin. Tiukasti tulkittuna markkinointirajoitus estäisi ulkomaisissa optioyhteisöissä, kuten Eurexissa, kaupankäynnin kohteena olevien johdannaisten tarjoamisen Suomessa muille kuin elinkeinonharjoittajille. Markkinointikielto ei myöskään nykyisellään tee eroa sen suhteen, kuka tai mikä taho tarjoaisi muita kuin vakioituja johdannaisia.

Vakioimattomien johdannaisten yksioikoinen markkinointirajoitus estää myös niiden käyttämisen henkilöstön osakeomistukseen perustuvissa kannustinjärjestelmissä. Työnantajyrityksen henkilöstön sitouttaminen yrityksen toimintaan osakeomistuksella voidaan nykyään toteuttaa tarjoamalla henkilöstölle osakkeita tai niihin osakeyhtiölain mukaan oikeuttavia arvopapereita joko henkilöstömyyntinä tai –merkintänä. Merkinnän osalta kyse on työnantajyrityksen osakepääoman kasvattamisesta, mikä ei aina ole yhtiön pääomarakenteen kannalta tarkoituksenmukaista. Myynnin osalta kyse voi olla ainoastaan välittömästä arvopaperikaupasta, jossa kynnys osakkeiden hankkimiseen voi sen vaatiman välittömän sijoituspääoman ja osakkeen tulevaan arvoon liittyvän epävarmuuden vuoksi nousta korkeaksi.

Arvopaperinvälittäjän menettelytapasäännökset johdannaiskaupassa ja kaupankäyntirajoitus

Johdannaiskaupankäyntiä koskevien säännösten sitominen suomalaisessa optioyhteisössä tapahtuvaan toimintaan sulkee pois johdannaiskauppaa koskevien edellytysten ja vaatimusten soveltamisen tilanteessa, jossa kaupankäynti tapahtuu muulla kuin suomalaisessa optioyhteisössä vakioidulla johdannaisella. Siten suomalainen johdannaislain säädäntö ei esimerkiksi koske tilannetta, jossa suomalainen arvopaperinvälittäjä tarjoaa suomalaiselle sijoittajalle johdannaisuutetta, jonka kohde-etuutena on Suomessa julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi, jos itse johdannaisarja on avattu muualla kuin suomalaisessa optioyhteisössä.

Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain soveltamisalan vuoksi ei laissa olevat arvopaperinvälittäjän toimintaa sääntelevät menettelytapasäännökset koske tilannetta, jossa sijoituspalvelun

kohteena on muu johdannainen kuin vakioitu optio tai termiini. Menettelytapasäännökset on säädetty sijoittajan turvaksi, joten näiden säännösten tosiasiallisen merkityksen merkittävä väheneminen voi heikentää sijoittajan suojaa.

Menettelytapasäännöksiä vastaavalla tavalla myös kaupankäyntirajoituksen tosiasiallinen merkitys ja soveltamisala muuttuu johdannaismarkkinoiden muuttuessa. Kaupankäyntirajoitukset koskevat vain suomalaisessa optioyhteisössä kaupattavaa tai selvitettävää johdannaista. Eurexissa avatulla johdannaisarjalla tehtyä kauppaa ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan tarvitse ilmoittaa julkiseen sisäpiirirekisteriin. Sopimuksen toteutumisen seurauksena kaupankäyntikielto siis kumoutuu osittain, mutta ilmoitusvelvollisuutta ja julkista sisäpiirirekisteriä koskevat säännökset eivät päde kaupankäyntiin.

Rahoitustarkastuksen valvontaoikeudet omistusyhteisön osalta

Optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisöä ei ole määritelty, koska näiden yhteisöjen osalta ei säädetä luottolaitos- ja sijoituspalveluyrityskonserneja vastaavasta konsolidoidusta valvonnasta. Optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisön osalta rahoitustarkastuksen valvonta- ja tiedonsaantioikeudet rajoittuvat vain rahoitustarkastuslain 11 §:n mukaisiin tiedonsaantioikeuksiin. Optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisön jääminen valvonnan ulkopuolelle kaventaisi siten rahoitustarkastuksen mahdollisuuksia valvoa suomalaisten rahoitusmarkkinoiden perusrakenteita kattavasti.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Toimiluvan myöntäminen ja peruuttaminen

Esityksen tavoitteena on yhtenäistää arvopaperipörssin, optioyhteisön, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen toimilupaperusteisiin liittyviä edellytyksiä suhteessa sijoituspalveluyritysten vastaaviin edellytyksiin ja siten myös suhteessa toisiinsa. Tavoitteen saavut-

tamiseksi kyseiset toimilupaedellytykset pyritään säätämään samansisältöisiksi sikäli kuin se on mahdollista toimialojen erilaisuus huomioon ottaen. Samalla jo sijoituspalveluyrityksiä koskeva omistaja- ja hallintohenkilökontrolli ulotetaan koskemaan arvopaperipörssiä, optioyhteisöä, selvitysyhteisöä ja arvopaperikeskusta sekä yhteisöä, jonka määräysvallassa edellä mainitut yhteisöt ovat. Näillä toimilla saatetaan arvopaperi- ja johdannaismarkkinoiden kaikki keskeiset toimijat samansisältöisen, markkinoiden luotettavuutta edistävän toimilupasääntelyn piiriin.

Vaikutusvaltarajoitus

Ehdotuksen tavoitteena on ottaa huomioon suomalaisten rahoitusmarkkinoiden keskeimpään infrastruktuuriin liittyvien yhteisöjen omistusjärjestelyjen vaikutus vaikutusvaltarajoitussäännöksen ja sen tarkoituksen toteutumisen kannalta.

Vakioimattomien johdannaisten markkinointirajoitus

Rajoituksen supistaminen on tarpeen ennen kaikkea johdannaismarkkinoiden tosiasiallisten muutosten vuoksi. Merkittävä osa nykyisin Suomessa johdannaiskaupankäynnin kohteena olevista osakejohdannaistuotteista siirtyy HEX Oy:n ja Eurexin sopimuksen toteutuessa kaupankäynnin kohteeksi Eurexiin, jolloin nämä ja Suomessa vakioidut johdannaistuotteet on tarkoituksenmukaista asettaa tietyiltä osin samanlaiseen asemaan keskenään. Rajoituksen jaottelun muuttaminen eimattimmaisien sijoittajien ja ammattimmaisien sijoittajien väliseksi ottaa myös nykyistä säännöstä paremmin huomioon sijoittajien sijoittamiseen liittyvän ammattitaidon sekä heidän sijoituskokemuksensa.

Esityksen tavoitteena on myös monipuolistaa yritysten käytettävissä olevia henkilöstön kannustinjärjestelmiä. Tavoite voidaan saavuttaa sallimalla vakioimattomien johdannaisten tarjoamismahdollisuus työnantajayrityksen henkilöstölle siitä riippumatta, ovatko työntekijät ammattimaisia sijoittajia vai eivät.

Markkinointirajoituksella ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa arvopaperinvälittäjän normaalia sijoituspalvelujen tarjoamista ja siihen liittyvää toimintaa. Arvopaperinvälittäjää koskee lisäksi arvopaperimarkkina-

olevat menettelytapasäännökset, joihin kuuluu esimerkiksi asiakkaan sijoituskokemuksen tunteminen ja tietojen antaminen sijoituspalvelun kohteesta.

Arvopaperinvälittäjän menettelytapasäännökset johdannaiskaupassa ja ilmoitusvelvollisuus

Markkinoiden luotettavuuden edistämiseen pyritään esitykseen sisällytetyillä arvopaperi- ja johdannaismarkkinoiden menettelytapasääntelyä ja markkinaosapuolten ilmoitusvelvollisuuksia yhtenäistävillä uudistuksilla. Sääntelyeroavaisuuksista johtuvien kielteisten vaikutusten vuoksi johdannaistuotteita koskevan sääntelyn tulee olla Suomessa asuvan sijoittajan ja täällä perustetun arvopaperinvälittäjän kannalta mahdollisimman samansisältöistä riippumatta siitä, millä markkinapaikalla johdannaissopimus on kaupankäynnin kohteena. Sama tavoite, tavoite sääntelyn samansisältöisyydestä, koskee myös suomalaisten arvopaperimarkkinoiden ja suomalaisten johdannaismarkkinoiden välistä suhdetta.

Menettelytapasääntelyn yhtenäistäminen laintasolla toisaalta arvopaperi- ja johdannaismarkkinoiden kesken ja toisaalta eri johdannaissopimusten kesken ehdotetaan toteutettavaksi siten, että arvopaperimarkkinain yksityiskohtaiset menettelytapasäännöt ulotetaan koskemaan myös johdannaismarkkinoita. Vastaavia yhtenäistämistä koskevia muutoksia ehdotetaan tehtäväksi kotimaisten arvopaperi- ja johdannaismarkkinoiden markkinaosapuolten ilmoitusvelvollisuuden osalta.

Rahoitustarkastuksen valvontaoikeudet omistusyhteisön osalta

Optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö ja arvopaperikeskus ovat rahoitusmarkkinoiden perusrakenteita. Näiden yhteisöjen moitteeton toiminta ja luotettavuus ovat ehdottomia perusedellytyksiä rahoitusmarkkinoiden toimivuudelle. Rahoitusmarkkinoiden luotettavuuden turvaksi säädetyn valvonnan on oltava mahdollista markkinapaikkojen sekä selvitys- ja säilytysjärjestelmien yritysrakenteesta riippumatta. Esityksen tavoitteena on saattaa yhteisö, jonka arvopaperimarkkinain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö tai arvopape-

rikeskus on, rahoitustarkastuksen valvottavaksi.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö ja arvopaperikeskus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvopaperimarkkinalakia, kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annettua lakia ja arvo-osuusjärjestelmästä annettua lakia. Lakeja ehdotetaan muutettaviksi siten, että sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettua omistajien ja hallintohenkilöiden sopivuuden valvontaa vastaava valvonta sekä ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisvelvollisuus säädetään koskemaan myös optioyhteisöä, arvopaperipörssiä, selvitysyhteisöä ja arvopaperikeskusta sekä yhteisöä, jonka määräysvallassa edellä mainitut yhteisöt ovat. Muita toimilupaperusteita ehdotetaan yhtenäistettäväksi. Osakeyhtiömuoto ehdotetaan säädettäväksi arvopaperipörssi-toiminnan ja optioyhteisötoiminnan toimilupaedellytykseksi. Yhteisö, jonka arvopaperimarkkinain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on, ehdotetaan säädettäväksi rahoitustarkastuksen valvottavaksi. Myös vaikutusvaltarajoitus ehdotetaan ulotettavaksi yhteisöön, jonka arvopaperimarkkinain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö, arvopaperipörssi, selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on.

Menettelytapasäännökset ja ilmoitusvelvollisuus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annettua lakia ja arvopaperimarkkinalakia siten, että arvopaperimarkkinain 4 luvussa olevien arvopaperimarkkinoita koskevien menettelytapasääntöjen soveltamispiiri laajennetaan koskemaan myös toimintaa vakioituilla optioilla ja termiineillä sekä muilla johdannaissopimuksilla. Samalla väljennetään kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa olevaa markkinointirajoitusta.

Arvopaperimarkkinain 5 luvussa säädetty ilmoitusvelvollisuus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkia asianomaisia johdannaissopimuksia ja vakioituihin johdan-

naissopimuksiin liittyvä kaupankäyntirajoitus ehdotetaan kumottavaksi.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä asetetaan arvopaperi- ja johdannaismarkkinoiden eri osapuolet suurelta osin samansisältöisten toimilupavaatimusten alaisiksi. Nämä toimilupavaatimukset vaikuttavat myös siihen, millä edellytyksellä näiltä osapuolilta voidaan peruuttaa oikeus osallistua näille markkinoille. Esityksessä ei kuitenkaan vaadita, että niiden osapuolten, joilla on jo lain voimaan tullessa optioyhteisön, arvopaperipörssin, selvitysyhteisön tai arvopaperikeskuksen toimilupa, tarvitsisi hakea sitä uudestaan jatkaakseen toimintaansa. Näin ollen esitys ei aiheuta toimilupaedellytyksiä koskevilta osiltaan taloudellisia vaikutuksia toimiluvan jo saaneille. Esitykseen sisältyvä jatkuva hallinto- ja omistajakontrolli ei myöskään aiheuta merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Esitykseen sisältyvällä vaikutusvaltarajoituksen laajentamisella ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä laajennetaan arvopaperimarkkinalaissa olevien menettelytapasääntöjen soveltamista myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettussa laisassa tarkoitettuihin vakioituihin optioihin ja termiineihin, näihin rinnastettaviin sekä muihin, lähinnä ulkomaisiin mutta Suomeen tarjottaviin johdannaisopimuksiin. Muutoksen taloudelliset vaikutukset eivät kuitenkaan ole merkittäviä, koska toisaalta vakioituja johdannaisopimuksia koskevat jo nyt laajalti samansisältöiset menettelytapasäännöt ja toisaalta markkinaosapuolilla on jo arvopapereita ja vakioituja johdannaisopimuksia tarjottaessa omaksutut käytänteet, joita ne voivat soveltaa myös tarjotessaan näitä toisia johdannaisopimuksia. Kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettuun lakiin sisältyvän markkinointirajoituksen väljentämiseen ja kaupankäyntirajoituk-

sen kumoamiseen ei liity merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Markkinointirajoituksen väljentäminen voi pikemminkin lisätä kaupankäyntiä ja siten osaltaan parantaa markkinoiden tehokkuutta.

4.2. Esityksen muut vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia mukaan lukien työvoimapoliittiset vaikutukset. Esitys lähinnä reagoi johdannaismarkkinoiden tosiasiallisiin muutoksiin. Näillä tosiasiallisilla muutoksilla voi, riippuen johdannaismarkkinoiden tulevasta kehityksestä, tosin olla työvoimapoliittisia vaikutuksia. Näiden vaikutusten laajuus riippuu suomalaisten markkinaosapuolten kyvystä menestyä monipuolistuvilla ja kansainvälistyvillä markkinoilla. Esityksellä ei ole ympäristövaikutuksia.

5. Esityksen valmistelu

Esitys on valmistelu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esityksestä on järjestetty kuulemistilaisuus ja pyydetty lausuntoja. Lausunnon antoivat kauppa- ja teollisuusministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Pankki, rahoitustarvike- ja Vakuutusvalvontavirasto, Arvopaperivälittäjien yhdistys ry, Suomen Pankkiyhdistys ry, Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto ry ja HEX Oy. Pääosin muutosehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti. Kritiikkiä esitettiin lähinnä johdannaisopimusten kaupparaportointisäännösten soveltamisalan suhteen sekä johdannaisopimusten ilmoitusvelvollisuuden laajentamisesta.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

HEX Oy:n ja Eurexin yhteistyösopimuksen toteutus on tarkoitus aloittaa syyskuun 1999 lopusta lukien. Tämän vuoksi lakien olisi tultava voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne ovat hyväksytyt ja vahvistettu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta

1 luku. Yleisiä säännöksiä

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyisen lain kieltoa tarjota muita kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä muille kuin elinkeinonharjoittajille supistetaan koskemaan ainoastaan ei-ammattimaisia sijoittajia. Ammattimaisella sijoittajalla tarkoitetaan ehdotuksessa arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua ammattimaista sijoittajaa. Kieltoa supistetaan myös siten, että kielto ei koske myöskään arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituu optioon tai termiiniin rinnastettavia johdannaissopimuksia. Ehdotettu muutos mahdollistaa vakioimattomien johdannaissopimusten tarjoamisen myös muille kuin elinkeinonharjoittajille. Tosin tällöin muun kuin momentissa nimenomaisesti luetellun sijoittajan on kuitenkin ensin täytynyt hiljaisesti tai nimenomaisella tahdonilmaisella tunnustautua ammattimaiseksi sijoittajaksi. Ammattimainen sijoittaja ei sijoittamiseen liittyvän ammattitaitonsa ja sijoituskokemuksensa vuoksi tarvitse erityistä laintasoista suojaa. Ammattimainen sijoittaja ei kuulu myöskään sijoituspalvelu yrityksistä annetun lain 6 luvussa tarkoitettujen sijoittajien korvausrahaston piiriin.

Kiellon supistaminen on tarpeen sen varmistamiseksi, etteivät johdannaismarkkinoiden tosiasialliset muutokset estäisi sijoittajia käyttämästä johdannaissopimuksia tarkoituksiin, joihin niiden käyttö on ennen näitä muutoksia ollut mahdollista. Kiellon supistaminen on myös mahdollista ehdotettujen arvopaperimarkkinalain 10 luvun säännösten vuoksi, joilla laajennetaan arvopaperimarkkinalain menettelytapasäännökset koskemaan myös muidenkin johdannaissopimusten kuin pelkästään vakioitujen johdannaissopimusten tarjoamistilanteita.

Kiellon muuttaminen koskemaan ei-ammattimaisia sijoittajia ottaa myös nykyistä lakia paremmin huomioon sijoittajien sijoittamiseen liittyvän ammattitaidon sekä sijoituskokemuksen. Nykyinen laki rajaa muiden

kuin laissa tarkoitettujen vakioitujen johdannaissopimusten tarjoamisen elinkeinonharjoittajiin heidän sijoitustoimintaan liittyvästä ammattitaidostaan tai kokemuksestaan riippumatta. Elinkeinonharjoittajat, kuten toiminnat, tai paremminkin esimerkiksi toiminnan turvin elinkeinotoimintaa harjoittajat yksityishenkilöt, eivät kuitenkaan välttämättä eroa ammattitaidoltaan tai kokemuksestaan muista yksityishenkilöistä. Nyt ehdotettu muutos rajata kielto koskemaan ei-ammattimaisia sijoittajia ottaa tämän huomioon. Samalla myös elinkeinotoimintaa harjoittava yhteisö voi olla ei-ammattimainen sijoittaja, joka tarvitsee laissa tarkoitettua suojaa.

Arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 4 momentti rajaa muiden kuin edellä mainittujen johdannaissopimusten ammattimaisen tarjoamisen saman lain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin arvopaperinvälittäjiin, sillä sijoittaja voi voimassa olevan lain mukaan tunnustautua ammattimaiseksi sijoittajaksi ainoastaan kyseisessä laissa tarkoitettulle arvopaperinvälittäjälle. Arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuja arvopaperinvälittäjiä ovat sijoituspalvelu yrityksistä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen sijoituspalvelu yritykset, ulkomaisen sijoituspalvelu yrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain (580/1996) 2 §:ssä tarkoitettujen ulkomaisen sijoituspalvelu yritykset, luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettujen luottolaitokset, jotka yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan tarjoavat sijoituspalvelu yrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja sijoituspalveluita sekä ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (1608/1993) 2 §:ssä tarkoitettujen luotto- ja rahoituslaitokset.

Markkinointirajoitukseen liittyy myös ehdotettu 5 luvun 1 a §, missä ehdotetaan säädettäväksi työnantajayrityksen oikeudesta tarjota muita kuin vakioituja johdannaissopimuksia tässä momentissa ehdotetusta poiketen.

Pykälän uudessa 3 momentissa ehdotetaan, että edellä 2 momentissa tarkoitettu kielto tarjota muille kuin arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitetuille ammattimaisille sijoittajille muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin

rinnastettavia johdannaissopimuksia ei koski tilannetta, jossa arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu arvopaperinvälittäjä tarjoaa johdannaissopimuksia. Säännöksen tarkoituksena on, että sijoituspalvelun tarjoamiseen oikeutettu taho voi harjoittaa normaalia sijoituspalvelun tarjoamista siten kuin siitä erikseen muualla säädetään ilman tästä laista erikseen aiheutuvia sijoittajan ammattimaisuuteen tai johdannaissopimuksen luonteeseen liittyviä rajoituksia.

2 luku. Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 a §. Toimiluvan hakeminen. Ehdotettu pykälä on 1 momentin optiopörssitoiminnan ja optiokauppojen selvitystoiminnan toimilupaa koskevaa jaottelua ja toimiluvan myöntäjää lukuun ottamatta samansisältöinen sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 9 §:n kanssa. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtiovarainministeriö voi hakemuksesta myöntää toimiluvan optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan ehdotuksen mukaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun, koska toimiluvan käsittely voi kestää pitkän aikaa. Koska toimilupa voidaan ehdotetun 2 §:n mukaan myöntää suomalaiselle osakeyhtiölle, ei toimilupaa voida kuitenkaan myöntää ennen kuin yhtiö on merkitty kaupparekisteriin. Toimilupa on ehdotuksen, kuten voimassa olevankin säännöksen mukaan, haettava erikseen optiopörssitoimintaa ja optiokauppojen selvitystoimintaa varten.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toimilupahakemuksen sisällöstä. Hakijan on ehdotetun 2 momentin mukaan annettava riittävä selvitys tärkeimmistä osakkeenomistajistaan, näiden omistusosuuksista, toimipaikastaan, toiminnastaan ja hallintoa hoitavista henkilöistään. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiksi ehdotetaan 2 §:ssä, että hakijalla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja että sen toiminnan järjestäminen tarjoaa riittävän suojan sijoittajalle. Näiden edellytysten täyttymistä harkittaessa toimilupaviranomaisella on oltava riittävät tiedot hakijasta, sen omistajista ja hallintohenkilöistä. Ehdotetun momentin mukaan toimilupaviranomaisen on tehtävä hakijasta yleinen arviointi kokonaisuudessaan. Tärkeimpien osakkeenomistajien ja näihin rinnastettavien henkilöiden omistusosuuksien laskemistavasta säädettäi-

siin 3 a §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä.

Ehdotetussa 3 momentissa säädetään merkittävien osakkeenomistajien, näihin rinnastettavien tahojen ja vähintään kahden hallintoa hoitavan henkilön asianmukaisuuden arvioimisesta. Ehdotuksen mukaan hakijan on annettava 2 momentissa esitettäväksi vaadittavien tietojen lisäksi tiedot merkittävien osakkeenomistajien ja vähintään kahden hallintoa hoitavan henkilön asianmukaisuuden arvioimiseksi. Tämä selvitys on olennainen osa hakijan toimiluvan edellytysten täyttymisen harkintaa. Hakijan selvityksessä on annettava tiedot mainittujen tahojen luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että optioyhteisön toimintaa tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liike- tapaperiaatteiden mukaisesti.

Toimilupaedellytysten täyttymisen varmistamiseksi voi myös olla tarpeen saada muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta, mikä vuoksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan valtiovarainministeriölle oikeus vaatia myös muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta sekä hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemuksen tai optioyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi hakijan kaupankäynti- ja selvitysjärjestelmiin, riskien hallintaan, kaupankäynnin kohteena oleviin tuotteisiin ja kaupankäyntiin osallistuviin markkinaosaapuoliin liittyvien kysymysten selvittämiseksi.

Valtiovarainministeriölle ehdotetaan 5 momentissa oikeus antaa tarkempia säännöksiä niistä tiedoista, joita toimilupahakemuksessa on esitettävä sekä näiden tietojen esittämistavasta.

2 §. Toimiluvan myöntäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että toimilupa voidaan myöntää vain suomalaiselle osakeyhtiölle. Toimilupaa ei kuitenkaan tule myöntää, jos hakijayhtiön osakkeenomistajia ei voida katsoa sopiviksi optioyhteisön omistajiksi ottaen huomioon lupamenettelyn keskeinen tarkoitus varmistaa, että optioyhteisöä hoidetaan järkevästi ja luotettavasti. Ammattitaitoisen liikkeenhoidon vaatimus täyttyy, jos optioyhteisön asiantuntemus ja voimavarat ovat riittäviä luotettavan toiminnan harjoittamiseen. Vastaavansisältöinen säännös

on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 1 momentissa. Valtiovarainministeriö voi ehdotuksen mukaan asettaa toimilupaan rajoituksia tai ehtoja. Ehdot voivat koskea esimerkiksi optioyhteisön toiminnan rajoittamista vain osaan toimilupahakemuksen mukaisesta liiketoiminnasta. Valtuus toimiluvan rajoittamiseen ja ehtojen asettamiseen vastaa muun muassa luottolaitostoiminnasta annetun lain 11 §:n mukaista valtiovarainministeriölle annettua valtuutta. Lisäksi edellytetään voimassa olevaa säännöstä vastaavalla tavalla, että toiminnan järjestämisen sekä toiminnassa noudatettavien sääntöjen on tarjottava riittävä suoja sijoittajille ja että toiminnan aloittaminen ei ole yleisen edun vastaista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että toimilupa optiokauppojen selvitystoimintaan voidaan myöntää hakijalle vain, jos sen täysin maksettu osakepääoma on vähintään kaksi miljoonaa euroa. Tämä on hieman suurempi kuin voimassa oleva kymmenen miljoonan markan pääomavaatimus. Koska ehdotetun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan valtiovarainministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa, voi pääoman alentuminen toiminnan aikana alle tässä momentissa säädetyn vähimmäismäärän johtaa toimiluvan peruuttamiseen.

Ehdotetun 3 momentin mukaan hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 2 momenttia. Määräaika ei kuitenkaan oikeuta hakijaa saamaan asiaa ratkaistuksi, jos hakemus on epätäydellinen.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että toimilupahakemuksesta on pyydettyä rahoitustarkastuksen lausunto. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 3 momentissa olevaa säännöstä. Rahoitustarkastus on optioyhteisöä ja sen toimintaa valvova viranomaisena. Rahoitustarkastus onkin käytännössä suorittanut lausuntopyyntönsä vuosiksi toimilupatarkastuksen hakijan osalta ja näin toimilupaviranomaisella on mahdollisuus saada varmistusta hakemuksessa esitettyjen tietojen oikeellisuudesta sekä valvovan viranomaisen käsitys hakijan kyvyistä täyttää toimilupaedellytykset.

3 §. Toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä perusteista, joilla valtiovarainministeriö voi peruuttaa

antamansa toimiluvan kokonaan tai osittain. Momentti vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 1 momenttia ja sillä on laajennettu voimassa olevan 3 §:n toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita. Peruuttamisen perusteet on lueteltu momentissa. Toimilupa voidaan peruuttaa myös hakijan omasta aloitteesta, jolloin toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita ei voida soveltaa sellaisenaan.

Momentissa tarkoitettu toimiluvan osittainen peruuttaminen on perusteltua ainakin silloin, kun lainkohdassa tarkoitettut tilanteet koskevat selvästi rajattavissa olevaa toimintaa. Tällöin tarkoitetaan esimerkiksi tiettyä optioyhteisön tarjoamaa palvelua, jolloin peruuttaminen on kohdennettavissa vain osaan optioyhteisön toimiluvasta, eikä ole tarkoituksenmukaista peruuttaa koko toimilupaa. Toimiluvan osittainen peruuttaminen voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun optioyhteisöllä ei ole käytettävissään riittävästi voimavaroja jonkin tietyn 4 §:ssä tarkoitettun palvelun tarjoamiseen ja hallinnointiin, mutta kylläkin muiden toimiluvan ehtojen mukaiseen palvelujen tarjoamiseen. Koska toimilupa on myönnettävä optiopörssitoiminnan ja optiokauppojen selvitystoiminnan osalta erikseen, on se myös peruutettava kokonaan tai osittain näiden osalta erikseen, jos siihen on tarvetta. Toimilupa voidaan ehdotetun momentin mukaan myös peruuttaa kokonaan tai osittain vain jommankumman toiminnan osalta.

Valtiovarainministeriön on ehdotetun 4 momentin mukaan ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä kuultava asianomaista optioyhteisöä ja pyydettyä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä, kuten esimerkiksi järjestelmäriskin välittömästä vaarasta, muuta johdu. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 3 momentissa olevaa säännöstä. Rahoitustarkastuksen on ennen 3 momentissa tarkoitettua määräyksen antamista kuultava asianomaista optioyhteisöä, jollei asian kiireellisyydestä, kuten esimerkiksi järjestelmäriskin välittömästä vaarasta, muuta johdu.

3 a §. Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi optioyhteisön perustamisen jälkeisestä omistajavalvonnasta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aikoessa hankkia suoraan tai

välillisesti optioyhteisöstä osuuden, jonka suuruus on vähintään yksi kahdeskymmenesosa optioyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, on ilmoitettava aikomuksesta hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle. Aikomukselta on edellytettävä sellaista konkreettisuutta, että sitä voidaan pitää suunnitelmalla. Säännöksessä viitataan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ään, jossa on määritelty osakkeenomistajaan rinnastettavat henkilöt. Ehdotus parantaa rahoitustarkastuksen mahdollisuutta seurata 2 §:ssä tarkoitettujen toimilupaedellytysten jatkuvaa noudattamista.

Sijoituspalveluyrityksille ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisesta annetussa rahoitustarkastuksen määräyksessä (203.15) todetaan, että osuuden omistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla laskettu osuus yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta saavuttaa tai ylittää taikka vähenee alle sanotun osuuden. Osuuden omistajaan rinnastettavaksi henkilöksi määräyksessä katsotaan esimerkiksi henkilö, jonka määräysvallassa oleva yhteisö on osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä eli henkilön ei itse tarvitse olla osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä. Ääni- ja vaikutusvaltailmoituksen tarkoitusta ajatellen ei ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuuden jääminen jonkun kolmannen tahon määräysvallassa olevaan yhteisöön ole perusteltua, vaan ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuutta on tarkasteltava todelliset määräysvaltasuhteet huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaava ilmoitus on tehtävä myös, jos 1 momentissa tarkoitettun osuuden omistaja yksin tai yhdessä osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa aikoo lisätä omistustaan siten, että se saavuttaa tai ylittää momentissa mainitut kynnykset. Ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös silloin, kun osuus vähenisi alle 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen rajojen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että osakkeenomistajan ja osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön omistus- ja ääniosuutta laskettaessa sovelletaan, mitä arvopaperimarkkinalaissa säädetään määräysvallassa olevasta yhteisöstä ja osakkeenomistajan ilmoitusvelvollisuuteen liittyvien omistus- ja ääniosuuksien laskemisesta. Määräysvallassa oleva yhteisö määritellään arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä. Arvopaperimark-

kinalain 2 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään osakkeenomistajaan rinnastettavasta henkilöstä. Momentin mukaan osakkeenomistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka pykälässä tarkoitettulla tavalla laskettu omistusosuus saavuttaa tai ylittää säädetyn rajan taikka vähenee sen alle. Samoin ilmoitus on pykälän mukaan tehtävä myös, kun osakkeenomistaja tai osakkeenomistajaan rinnastettava henkilö on osapuolena sopimuksessa tai muussa järjestelyssä, joka toteutuessaan johtaa säädetyn rajan saavuttamiseen tai ylittymiseen taikka omistusosuuden vähenemiseen säädetyn rajan alle. Pykälän 2 momentissa säädetään osakkeenomistajan omistusosuuteen laskettavista muista omistusosuuksista. Näitä ovat osakkeenomistajan määräysvallassa olevan yhteisön ja säätön omistusosuus, osakkeenomistajan ja sen määräysvallassa olevan yhteisön eläkesäätiön ja eläkekassan omistusosuus sekä muu omistusosuus, jonka käytöstä osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää tekemänsä sopimuksen nojalla tai muutoin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetun mukaan optioyhteisön on seurattava osakkeenomistajiensa ja niihin rinnastettavien henkilöiden omistus- ja ääniosuuksia ja vähintään kerran vuodessa esimerkiksi yhtiökokouksessa tai muutoin saamansa tiedon perusteella tehtävä osuuksien omistajista ja niihin rinnastettavista henkilöistä ilmoitus rahoitustarkastukselle. Optioyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Jotta rahoitustarkastus voisi ottaa kantaa siihen, hyväksyykö se aiotun hankinnan, ehdotetaan pykälän 5 momentissa, että ilmoituksessa on oltava riittävän tarkat tiedot hankinnan suuruudesta ja sen omistajasta. Nämä tiedot koskevat lähinnä yksityishenkilön henkilöllisyyttä, aikaisempaa toimintaa ja omistuksia muissa optioyhteisöissä. Jos hankkija on yhteisö, on ilmoitukseen sisällyttävä esimerkiksi tiedot sen omistajista ja konsernisuhteista, hallintoa hoitavista henkilöistä ja vakavaraisuudesta. Rahoitustarkastus voi vaatia ilmoituksen täydentämistä, jos annetut tiedot eivät ole sen mielestä riittävät.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisvelvollisuuden toteutumisen tilanteissa, jossa optioyhteisötoimintaa harjoitetaan omistusyhteisön määräysvallassa olevan

yhteisön kautta. Momentin mukaisesti sen, jonka tarkoituksena on hankkia pykälässä tarkoitettu osuus optioyhteisön omistusyhteisöstä, on ilmoitettava siitä pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle. Samoin optioyhteisön omistusyhteisön on ilmoitettava pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuden hankinnat ja osuuksien omistajat. Rahoitustarkastuksella olisi 3 b §:ssä tarkoitettulla tavalla oikeus vastustaa hankintaa, jos omistusyhteisön osuuden hankinta vaarantaisi optioyhteisön toimintaa. Jos ilmoitus jätetään tekemättä tai hankinta on tehty rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, on rahoitustarkastuksella 3 b §:n 2 momentin mukainen kielto-oikeus.

3 b §. Hankinnan vastustaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahoitustarkastuksen oikeudesta vastustaa 3 a §:ssä tarkoitettua osuuden hankkimista. Säännös vastaa sijoituspalvelu yrityksistä annetun lain 15 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan rahoitustarkastuksen on kolmen kuukauden kuluessa 3 a §:ssä tarkoitettua omistajaksi aikovan henkilön ilmoituksen saatuaan ilmoitettava vastustamisestaan. Muussa tapauksessa sen on katsottava hyväksyneen aiotun hankinnan. Kolmen kuukauden ajanjakso ei estä rahoitustarkastusta erikseen ilmoittamasta ennen ajanjakson päättymistä, että se ei vastustaa hankintaa. Rahoitustarkastus voi vastustaa hankintaa vain, jos se saatujen selvitysten perusteella tai muutoin havaitsee olevan todennäköistä, että omistajaksi aikova ei täytä niitä vaatimuksia, joita optioyhteisön järkevä ja vakaa hoitaminen edellyttävät. Vastustus voi olla aiheellista esimerkiksi ammattitaidon puutteen, aikaisemman epäasiallisen toiminnan tai muun tähän verrattavan syyn takia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetun mukaan rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä, jos hankinta on suoritettu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta. Sama oikeus on rahoitustarkastuksella silloinkin, jos omistusosuuden hankkija ei täytä 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuuttaan.

7 §. Vaikutusvaltarajoitus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi yhteisö, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö on. Optioyhteisön ollessa tytäryritys ei pelkästään sitä koskevalla vaikutusvaltarajoituksella ole merkitystä vaikutusvaltarajoituk-

sen tarkoituksen kannalta.

3 luku. Optioyhteisön toiminta

11 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentissa tarkoitettu velvollisuus ilmoittaa kohde-etuutena olevat osakkeet optioyhteisölle ei koskisi muutoksen jälkeen enää laissa tarkoitettua meklaria. Nämä ilmoittamisvelvollisuutta ja omistuksen julkisuutta koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi arvopaperimarkkinalain 10 lukuun.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi samansisältöiseksi arvopaperimarkkinalain 4 luvun 8 §:n vastaavan säännöksen kanssa. Muutos antaa rahoitustarkastukselle valtuuden antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten ajankohdista ja siitä, kenelle ilmoitus on tehtävä. Ilmoitusten luonnollinen vastaanottaja on optioyhteisö, mutta säännös ei estä järjestämästä menettelystä, jossa ilmoitusten vastaanottaja on jokin muu yhteisö, jolla on ilmoitusten luotettavaan käsittelyyn ja julkistamiseen riittävät resurssit. Ehdotus ei myöskään estä arvosuusjärjestelmän hyväksikäyttöä mainittujen ilmoitusten käsittelyssä ja julkistamisessa.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös edellä mainittu ilmoituksia vastaanottava muu yhteisö kuin optioyhteisö on velvollinen julkistamaan vastaanottamansa tiedot rahoitustarkastuksen määrämällä tavalla. Ehdotus vastaa tarkoituksestaan arvopaperimarkkinalain 4 luvun 8 §:n 4 momenttia.

12 §. Välittäjän velvollisuudet. Pykälän 2 ja 3 momentit, joissa säädetään välittäjien menettelytavoista suhteessa asiakkaisiin, ehdotetaan kumottaviksi tarpeettomina. Kumominen liittyy arvopaperimarkkinalain vastaavien säännösten soveltamisalan laajentamiseen.

13 §. Kaupankäyntirajoitukset. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän sisältämä kaupankäyntirajoitus ehdotetaan muutettavaksi arvopaperimarkkinalaissa toteutettavain tavoin rajoituksen piirissä olevien henkilöiden omistuksen ilmoitusvelvollisuudeksi ja omistuksen julkisuudeksi.

5 luku. Erinäiset säännökset

1 a §. Muun johdannaissopimuksen tarjoaminen. Ehdotetun pykälän mukaan työnantajayritys tai sen kanssa samaan konserniin

kuuluva yritys saa lain 1 luvun 1 §:n 2 momentista poiketen tarjota sijoituskohteeksi muita johdannais sopimuksia työnantajayrityksen nykyisille tai entisille työntekijöille tai heidän edukseen, jos näiden johdannais-sopimusten kohde-etuutena on työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen osake.

Ehdotuksen mukaisesti työntekijöille voi siis tarjota muita kuin vakioituja tai niihin rinnastettavia osakkeen ostoon oikeuttavia termiinejä tai osto-optioita, joiden kohde-etuutena on osake riippumatta siitä, ovatko työntekijät ammattimaisia sijoittajia vai eivät. Tarjoajana voi olla työnantajayritys tai sen kanssa samaan konserniin kuuluva yritys. Samaan konserniin kuuluvan yrityksen ei tarvitse kuitenkaan kuulua yhtiön omaan konserniin eli yritys voi olla esimerkiksi yhtiön emoyrityksen emoyritys tai yhtiön sisaryritys. Kohde-etuutena olevan osakkeen on kuitenkin oltava työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön osake. Muun yhtiön kuin työnantajayrityksen osakkeen tarjoaminen kohde-etuutena voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun työnantajayrityksen osake ei ole julkisen kaupankäynnin tai sitä muussa maassa vastaavan kaupankäynnin kohteena, mutta tarjottava osake on. Kyse voi myös olla esimerkiksi suomalaisen tytäryrityksen työntekijöistä, joille yrityksen ulkomainen emoyhtiö tarjoaa mahdollisuutta osallistua kaikille konsernin työntekijöille suunnattuun kannustinjärjestelmään. Kohde-etuutena olevien osakkeiden ei välttämättä ole oltava työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen hallussa silloin kun johdannaisia tarjotaan. Johdannais sopimuksen toteutus voi tapahtua kohde-etuuden luovutuksena tai suorituksen korvaavana hyvityksenä. Säännöksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole puuttua arvopaperimarkkinalain 2 luvussa olevaan arvopaperien tarjoamista koskevaan sääntelyyn.

4 §. Johdannaismarkkinarikkomus. Pykälän 2 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Kohdassa säädetään rangaistavaksi lain 3 luvun 13 §:n kaupankäyntirajoituksen rikkominen. Viitattu kaupankäyntirajoitus ehdotetaan kuitenkin kumottavaksi toisaalla tässä hallituksen esityksessä samalla kuin ehdotetaan rajoituksen muuttamista arvopaperimarkkinalaissa toteutettavin tavoin rajoituksen piirissä olevien henkilöiden omistuksen ilmoitusvelvollisuudeksi ja omistuksen julki-

suudeksi. Tämän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on säädetty rangaistavaksi arvopaperimarkkinalaissa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Lakiehdotukseen on otettu tavanomainen voimaantulosäännös. Optioyhteisön, jolla on toimilupa tämän lain voimaan tullessa, ei kuitenkaan tarvitse hakea toimilupaa uudelleen.

1.2. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta

3 luku. Julkinen kaupankäynti arvopapereilla

1 a §. Ehdotetussa pykälässä säädetään toimiluvan hakemisesta. Pykälä vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 9 §:ää toimilupaviranomaista lukuun ottamatta. Pykälän 1 momentissa ehdotetun mukaan valtiovarainministeriö voi hakemuksesta myöntää toimiluvan arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan ehdotuksen mukaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun, koska toimiluvan käsittely voi kestää pitkän aikaa. Koska toimilupa voidaan ehdotetun 2 §:n mukaan myöntää suomalaiselle osakeyhtiölle, ei toimilupaa voida kuitenkaan myöntää ennen kuin yhtiö on merkitty kaupparekisteriin.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toimilupahakemuksen sisällöstä. Hakijan on ehdotetun 2 momentin mukaan annettava riittävä selvitys tärkeimmistä osakkeenomistajistaan, näiden omistusosuuksista, toimipaikastaan, toiminnastaan ja hallintoa hoitavista henkilöistään. Tärkeimpien osakkeenomistajien ja näihin rinnastettavien henkilöiden omistusosuuksien laskemistavasta säädettäisiin 2 d §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiksi ehdotetaan 2 §:ssä, että hakijalla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja että sen toiminnan järjestäminen tarjoaa riittävän suojan sijoittajalle. Näiden edellytysten täyttymistä harkittaessa toimilupaviranomaisella on oltava riittävät tiedot hakijasta, sen omistajista ja hallintohenkilöistä. Ehdotetun momentin mukaan toimilupaviranomaisen on tehtävä hakijasta yleinen arviointi kokonaisuudessaan.

Ehdotetussa 3 momentissa säädetään merkittävien osakkeenomistajien, näihin rinnastettavien tahojen ja vähintään kahden hallintoa hoitavan henkilön asianmukaisuuden

arvioimisesta. Tämä selvitys on olennainen osa hakijan toimiluvan edellytysten täyttymisen harkintaa. Hakijan selvityksessä on annettava tiedot mainittujen tahojen luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että arvopaperipörssiä toimintaa tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti.

Toimilupaedellytysten täyttymisen varmistamiseksi voi myös olla tarpeen saada muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta, minä vuoksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan valtiovarainministeriölle oikeus vaatia myös muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta sekä hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperipörssin sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi hakijan kaupankäynti- ja selvitysjärjestelmiin, riskien hallintaan, kaupankäynnin kohteena oleviin tuotteisiin ja kaupankäyntiin osallistuviin markkinaosapuoliin liittyvien kysymysten selvittämiseksi.

Valtiovarainministeriölle ehdotetaan 5 momentissa oikeus antaa tarkempia säännöksiä niistä tiedoista, joita toimilupahakemuksessa on esitettävä, sekä näiden tietojen esittämis-tavasta.

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan toimilupa voidaan myöntää vain suomalaiselle osakeyhtiölle. Toimilupaa ei kuitenkaan tule myöntää, jos hakijayhtiön osakkeenomistajia ei voida katsoa sopiviksi arvopaperipörssin omistajiksi ottaen huomioon, että lupamenetelyn keskeinen tarkoitus on varmistaa, että arvopaperipörssiä hoidetaan järkevästi ja luotettavasti. Ammattitaitoisen liikkeenhoiton vaatimus täyttyy, jos arvopaperipörssin asiantuntemus ja voimavarat ovat riittäviä luotettavan toiminnan harjoittamiseen. Vastaavansisältöinen säännös on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 1 momentissa. Valtiovarainministeriö voi ehdotuksen mukaan asettaa toimilupa-rajotuksia tai ehtoja. Ehdot voivat koskea esimerkiksi arvopaperipörssin toiminnan rajoittamista vain osaan toimilupahakemuksen mukaisesta liiketoiminnasta. Valtuus toimiluvan rajoittamiseen ja ehtojen asettamiseen vastaa muun muassa luottolaitostoiminnasta annetun lain 11 §:n mukaista valtiovarainministeriölle annettua valtuutta. Lisäksi edellytetään voi-

massa olevaa säännöstä vastaavalla tavalla, että toiminnan järjestämisen sekä toiminnassa noudatettavien sääntöjen on tarjottava riittävä suoja sijoittajille ja että toiminnan aloittaminen ei ole yleisen edun vastaista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetun mukaan hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 2 momenttia. Määräaika ei kuitenkaan oikeuta hakijaa saamaan asiaa ratkaistuksi, jos hakemus on epätäydellinen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että toimilupahakemuksesta on pyydetävä rahoitustarkastuksen lausunto. Rahoitustarkastus on arvopaperipörssiä ja sen toimintaa valvo-va viranomaisena. Rahoitustarkastus onkin käytännössä suorittanut lausuntopyynnön vuoksi toimilupatarkastuksen hakijan osalta ja näin toimilupaviranomaisella on mahdollisuus saada varmistusta hakemuksessa esitettyjen tietojen oikeellisuudesta sekä valvovan viranomaisen käsitys hakijan kyvyistä täyttää toimilupaedellytykset.

Toimiluvan peruuttaminen

2 c §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi perusteista, joilla valtiovarainministeriö voi peruuttaa antamansa toimiluvan kokonaan tai osittain. Pykälä vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 1 momenttia ja sillä on laajennettu voimassa olevan 2 §:n 2 momentin toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita. Pykälässä tarkoitettu toimiluvan osittainen peruuttaminen on perusteltua ainakin silloin, kun lainkohdassa tarkoitettu tilanteet koskevat selvästi rajattavissa olevaa toimintaa. Tällöin tarkoitetaan esimerkiksi tiettyä arvopaperipörssin tarjoamaa palvelua, jolloin peruuttaminen on kohdennettavissa vain osaan arvopaperipörssin toimiluvasta, eikä ole tarkoituksenmukaista peruuttaa koko toimilupaa. Toimiluvan osittainen peruuttaminen voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun arvopaperipörssillä ei ole käytettävissään riittävästi voimavaroja jonkin tietyn 3 §:ssä tarkoitettua palvelun tarjoamiseen ja hallinnointiin, mutta kylläkin muiden toimiluvan ehtojen mukaiseen palvelujen tarjoamiseen. Toimilupa voidaan peruuttaa myös hakijan omasta aloitteesta, jolloin toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita ei voida soveltaa sellaisenaan.

Valtiovarainministeriön on pykälän 2 momentissa ehdotetun mukaan kuultava ennen

1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä asianomaista arvopaperipörssiä ja pyydettyä rahoitustarkastuksen lausunto, jolle asian kiireellisyydestä, kuten esimerkiksi järjestelmäriskin välittömästä vaarasta, muuta johdu. Ehdotettu momentti vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 3 momenttia.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

2 d §. Pykälässä säädettäisiin arvopaperipörssin perustamisen jälkeisestä omistajavalvonnasta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aikoessa hankkia suoraan tai välillisesti arvopaperipörssistä osuuden, jonka suuruus on vähintään yksi kahdeskymmenesosa arvopaperipörssin osakepääomasta tai äänimäärästä, on aikomuksesta ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle. Aikomukselta on edellytettävä sellaista konkreettisuutta, että sitä voidaan pitää suunnitelmana. Säännöksessä viitataan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ään, jossa on määritelty osakkeenomistajaan rinnastettavat henkilöt. Ehdotus parantaa rahoitustarkastuksen mahdollisuutta seurata 2 §:ssä tarkoitettujen toimilupaedellytysten jatkuvaa noudattamista.

Sijoituspalveluyrityksille ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisesta annetussa rahoitustarkastuksen määräyksessä (203.15) todetaan, että osuuden omistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla laskettu osuus yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta saavuttaa tai ylittää taikka vähenee alle sanotun osuuden. Osuuden omistajaan rinnastettavaksi henkilöksi määräyksessä katsotaan esimerkiksi henkilö, jonka määräysvallassa oleva yhteisö on osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä, eli henkilön ei itse tarvitse olla osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä. Ääni- ja vaikutusvaltailmoituksen tarkoitusta ajatellen ei ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuuden jääminen jonkun kolmannen tahon määräysvallassa olevaan yhteisöön ole perusteltua, vaan ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuutta on tarkasteltava todelliset määräysvaltasuhteet huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaava ilmoitus on tehtävä myös, jos 1 momentissa tarkoitettun osuuden omistaja yksin tai yh-

dessä osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa aikoo lisätä omistustaan siten, että se saavuttaa tai ylittää momentissa mainitut kynnykset. Ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös silloin, kun osuus vähenisi alle 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen rajojen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että osakkeenomistajan ja osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön omistus- ja ääniosuutta laskettaessa sovelletaan, mitä on säädetty määräysvallassa olevasta yhteisöstä ja osakkeenomistajan ilmoitusvelvollisuuteen liittyvien omistus- ja ääniosuuksien laskemisesta. Määräysvallassa oleva yhteisö määritellään 1 luvun 5 §:ssä. Lain 2 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään osakkeenomistajaan rinnastettavasta henkilöstä. Momentin mukaan osakkeenomistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka pykälässä tarkoitettulla tavalla laskettu omistusosuus saavuttaa tai ylittää säädetyn rajan taikka vähenee sen alle. Ilmoitus on pykälän mukaan tehtävä myös, kun osakkeenomistaja tai osakkeenomistajaan rinnastettava henkilö on osapuolena sopimuksessa tai muussa järjestelyssä, joka toteutuessaan johtaa säädetyn rajan saavuttamiseen tai ylittymiseen taikka omistusosuuden vähenemiseen säädetyn rajan alle. Pykälän 2 momentissa säädetään osakkeenomistajan omistusosuuteen laskettavista muista omistusosuuksista. Näitä ovat osakkeenomistajan määräysvallassa olevan yhteisön ja säätiön omistusosuus, osakkeenomistajan ja sen määräysvallassa olevan yhteisön eläkesäätion ja eläkekassan omistusosuus sekä muu omistusosuus, jonka käytöstä osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää tekemänsä sopimuksen nojalla tai muutoin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetun mukaan arvopaperipörssin on seurattava osakkeenomistajiensa ja niihin rinnastettavien henkilöiden omistus- ja ääniosuuksia ja vähintään kerran vuodessa esimerkiksi yhtiökokouksessa tai muutoin saamansa tiedon perusteella tehtävä osuuksien omistajista ja niihin rinnastettavista henkilöistä ilmoitus rahoitustarkastukselle. Arvopaperipörssin on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Jotta rahoitustarkastus voisi ottaa kantaa siihen, hyväksyykö se aiotun hankinnan, ehdotetaan pykälän 5 momentissa, että ilmoituksessa on oltava riittävän tarkat tiedot

hankinnan suuruudesta ja sen omistajasta. Nämä tiedot koskevat lähinnä yksityishenkilön henkilöllisyyttä, aikaisempaa toimintaa ja omistuksia muissa arvopaperipörssissä. Jos hankkija on yhteisö, on ilmoitukseen sisällyttävä esimerkiksi tiedot sen omistajista ja konsernisuhteista, hallintoa hoitavista henkilöistä ja vakavaraisuudesta. Rahoitustarkastus voi vaatia ilmoituksen täydentämistä, jos annetut tiedot eivät ole sen mielestä riittävät.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisvelvollisuuden toteutuminen tilanteessa, jossa arvopaperipörssitoimintaa harjoitetaan omistusyhteisön määräysvallassa olevan yhteisön kautta. Momentin mukaisesti sen, jonka tarkoituksena on hankkia pykälässä tarkoitettu osuus arvopaperipörssin omistusyhteisöstä, on ilmoitettava siitä pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle. Samoin arvopaperipörssin omistusyhteisön on ilmoitettava pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuden hankinnat ja osuuksien omistajat. Rahoitustarkastuksella on 2 e §:ssä tarkoitettulla tavalla oikeus vastustaa hankintaa, jos omistusyhteisön osuuden hankinta vaarantaisi arvopaperipörssin toimintaa. Jos ilmoitus jätetään tekemättä tai hankinta on tehty rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, on rahoitustarkastuksella 2 e §:n 2 momentin mukainen kiello-oikeus.

Hankinnan vastustaminen

2 e §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahoitustarkastuksen oikeudesta vastustaa 2 d §:ssä tarkoitettun osuuden hankkimista. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 15 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan rahoitustarkastuksen on kolmen kuukauden kuluessa 2 d §:ssä tarkoitettun omistajaksi aikovan henkilön ilmoituksen saatuaan ilmoitettava vastustamisestaan. Muussa tapauksessa sen on katsottava hyväksyneen aiotun hankinnan. Kolmen kuukauden ajanjakso ei kuitenkaan estä rahoitustarkastusta ilmoittamasta ennen ajanjakson päättymistä, että se ei vastusta hankintaa. Rahoitustarkastus voi vastustaa hankintaa vain, jos se saatujen selvitysten perusteella tai muutoin havaitsee olevan todennäköistä, että omistajaksi aikova ei täytä niitä vaatimuksia, joita arvopaperipörssin järjestäjä ja vakaa hoitaminen edellyttävät. Vastustus voi olla aiheellis-

ta esimerkiksi ammattitaidon puutteen, aikaisemman epäasiallisen toiminnan tai muun tähän verrattavan syyn takia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetun mukaan rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä, jos hankinta on suoritettu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta. Sama oikeus on rahoitustarkastuksella silloinkin, jos omistusosuuden hankkija ei täytä 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuuttaan.

8 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi yhteisö, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi on. Arvopaperipörssin ollessa tytäryritys ei pelkästään sitä koskevalla vaikutusvaltarajoituksella ole merkitystä vaikutusvaltarajoituksen tarkoituksen kannalta.

13 §. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi siinä muun julkisen kaupankäynnin järjestäjälle annettu mahdollisuus määrätä säännöissään muilla vakioiduilla johdannaissovimuksilla kuin kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettussa laissa tarkoitetuilla vakioiduilla johdannaissovimuksilla käytävässä kaupassa noudatettavasta menettelystä. Julkisen kaupankäynnin järjestäjä ei ole käyttänyt hyväkseen momentin sallimaa mahdollisuutta järjestää tällaista muuta johdannaiskauppaa. Lisäksi säännöksen merkitys on kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annettussa laissa tarkoitettun optiopörssitoiminnan rinnalla jäänyt epäselväksi. Samoin epäselväksi on jäänyt säännöksessä tarkoitettu järjestelyn tarkempi toteuttamistapa. Näin ollen mainittu säännös ehdotetaan selvyuden vuoksi poistettavaksi.

4 a luku. Selvitystoiminta

Toimiluvan hakeminen

1 a §. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin toimiluvan hakemisesta. Pykälä vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 9 §:ää toimilupaviranomaista lukuun ottamatta. Pykälän 1 momentissa ehdotetun mukaan valtiovaraministeriö voi hakemuksesta myöntää toimiluvan selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan ehdotuksen mukaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun, koska toimiluvan käsittely voi kestää pitkän aikaa. Koska toimilupa voidaan ehdotetun 2 §:n mukaan myöntää suomalaiselle osakeyhtiölle, ei toimilupaa

voida kuitenkin myöntää ennen kuin yhtiö on merkitty kaupparekisteriin.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toimilupahakemuksen sisällöstä. Hakijan on ehdotetun 2 momentin mukaan annettava riittävä selvitys tärkeimmistä osakkeenomistajistaan, näiden omistusosuuksista, toimipaikastaan, toiminnastaan ja hallintoa hoitavista henkilöistään. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiksi ehdotetaan 2 §:ssä, että hakijalla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja että sen toiminnan järjestäminen tarjoaa riittävän suojan sijoittajalle. Näiden edellytysten täyttymistä harkittaessa toimilupaviranomaisella on oltava riittävät tiedot hakijasta, sen omistajista ja hallintohenkilöistä. Ehdotetun momentin mukaan toimilupaviranomaisen on tehtävä hakijasta yleinen arviointi kokonaisuudessaan. Tärkeimpien osakkeenomistajien ja näihin rinnastettavien henkilöiden omistusosuuksien laskemistavasta säädettäisiin 3 a §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin merkittävien osakkeenomistajien, näihin rinnastettavien tahojen ja vähintään kahden hallintoa hoitavan henkilön asianmukaisuuden arvioimisesta. Ehdotuksen mukaan hakijan on annettava 2 momentissa esitettäväksi vaadittavien tietojen lisäksi tiedot merkittävien osakkeenomistajien ja vähintään kahden hallintoa hoitavan henkilön asianmukaisuuden arvioimiseksi. Tämä selvitys on olennainen osa hakijan toimiluvan edellytysten täyttymisen harkintaa. Hakijan selvityksessä on annettava tiedot mainittujen tahojen luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että selvitysyhteisön toimintaa tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Lisäksi hakemukseen on liitettävä yksityiskohtainen selvitys selvitystoiminnan järjestämisestä, toimintaan liittyvien riskien hallinnasta sekä selvitysyhteisön maksuvalmiuden turvaamisesta. Tämä vaatimus vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Toimilupaedellytysten täyttymisen varmistamiseksi voi myös olla tarpeen saada muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta, mikä vuoksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan valtiovarainministeriölle annettavaksi oikeus

vaatia myös muita kuin edellä mainittuja tietoja hakijasta sekä hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai selvitysyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi. Vaatimus vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Toimiluvan myöntäminen

2 §. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimilupa voidaan myöntää vain suomalaiselle osakeyhtiölle. Osakeyhtiömuodon on katsottu soveltuvan parhaiten selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Ehdotus vastaa voimassa olevaa säännöstä. Toimilupa ei kuitenkaan tule myöntää, jos hakijayhtiön osakkeenomistajia ei voida katsoa sopiviksi selvitysyhteisön omistajiksi ottaen huomioon, että lupamenettelyn keskeinen tarkoitus on varmistaa, että selvitysyhteisöä hoidetaan järkevästi ja luotettavasti. Ammattitaitoisen liikkeenhoidon vaatimus täyttyy, jos selvitysyhteisön asiantuntemus ja voimavarat ovat riittäviä luotettavan toiminnan harjoittamiseen. Vastaavan sisältöinen säännös on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 1 momentissa. Valtiovarainministeriö voi ehdotuksen mukaan asettaa toimilupaan rajoituksia tai ehtoja. Ehdot voivat koskea esimerkiksi selvitysyhteisön toiminnan rajoittamista vain osaan toimilupahakemuksen mukaisesta liiketoiminnasta. Valtuus toimiluvan rajoittamiseen ja ehtojen asettamiseen vastaa voimassa olevan 2 §:n 4 momentin mukaista valtuutta. Lisäksi edellytetään voimassa olevaa säännöstä vastaavalla tavalla, että toiminnan järjestämisen sekä toiminnassa noudatettavien sääntöjen on tarjottava riittävä suoja sijoittajille ja selvitysosapuolille ja että toiminnan aloittaminen ei ole yleisen edun vastaista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi selvitysyhteisön pääomavaatimuksesta. Pääomavaatimukseksi ehdotetaan viisi miljoonaa euroa nykyisen 30 miljoonan markan sijaan eli pääomavaatimus muuttuu hieman. Ehdotettu momentti on muutoin samansisältöinen voimassa olevan 2 momentin kanssa.

Pykälän 3 momentin ehdotuksen mukaan hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 10 §:n 2 momenttia. Määräaika ei kuitenkaan oikeuta hakijaa saamaan asiaa ratkaistuksi, jos hakemus on epätäydellinen.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto Suomen Pankilta ja rahoitustarkastukselta. Jos yhteisön toimintaan tulee kuulumaan arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen arvopapereiden selvitystoimintaa, on lausunto tarvittaessa pyydettävä myös arvopaperikeskukselta. Ehdotettu säännös on samansisältöinen voimassa olevan 4 a luvun 2 §:n 3 momentin säännöksen kanssa.

3 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi perusteista, joilla valtiovarainministeriö voi peruuttaa antamansa toimiluvan kokonaan tai osittain. Pykälä vastaa toimiluvan peruuttamisperusteiltaan sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 1 momenttia ja sillä on laajennettu voimassa olevan 2 §:n 1 momentin toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita. Pykälässä tarkoitettu toimiluvan osittainen peruuttaminen on perusteltua ainakin silloin, kun lainkohdassa tarkoitettut tilanteet koskevat selvästi rajattavissa olevaa toimintaa. Tällöin tarkoitetaan esimerkiksi tiettyä selvitysyhteisön tarjoamaa palvelua, jolloin peruuttaminen on kohdennettavissa vain osaan selvitysyhteisön toimiluvasta, eikä ole tarkoituksenmukaista peruuttaa koko toimilupaa. Toimiluvan osittainen peruuttaminen voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun selvitysyhteisöllä ei ole käytettävissään riittävästi voimavaroja jonkin tietyn 2 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tarjoamiseen ja hallintoihin, mutta kylläkin muiden toimiluvan ehtojen mukaiseen palvelujen tarjoamiseen. Toimilupa voidaan peruuttaa myös hakijan omasta aloitteesta, jolloin toimiluvan peruuttamista koskevia perusteita ei voida soveltaa sellaisenaan.

Ehdotettu 2 momentti vastaa asiasisällöltään voimassa olevan 1 momentin viimeistä virkettä.

Valtiovarainministeriön on pykälän 5 momentissa ehdotetun mukaan kuultava ennen 1 — 4 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asianomaista selvitysyhteisöä ja pyydettävä rahoitustarkastuksen lausunto ennen 1 — 3 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä, jollei asian kiireellisyydestä, kuten esimerkiksi järjestelmäriskin välittömästä vaarasta, muuta johdu. Ehdotettu momentti vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 12 §:n 3 momenttia.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

3 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi selvitysyhteisön perustamisen jälkeisestä omistajavalvonnasta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aikoessa hankkia suoraan tai välillisesti selvitysyhteisöstä osuuden, jonka suuruus on vähintään yksi kahdeskymmenesosa selvitysyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, on aikomuksesta ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle. Aikomukselta on edellytettävä sellaista konkreettisuutta, että sitä voidaan pitää suunnitelmana. Säännöksessä viitataan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ään, jossa on määritelty osakkeenomistajaan rinnastettavat henkilöt. Ehdotus parantaa rahoitustarkastuksen mahdollisuutta seurata 2 §:ssä tarkoitettujen toimilupaedellytysten jatkuvaa noudattamista.

Sijoituspalveluyrityksille ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisesta annetussa rahoitustarkastuksen määräyksessä (203.15) todetaan, että osuuden omistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla laskettu osuus yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta saavuttaa tai ylittää taikka vähenee alle sanotun osuuden. Osuuden omistajaan rinnastettavaksi henkilöksi määräyksessä katsotaan esimerkiksi henkilö, jonka määräysvallassa oleva yhteisö on osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä eli henkilön ei itse tarvitse olla osuuden omistajana sijoituspalveluyrityksessä. Ääni- ja vaikutusvaltailmoituksen tarkoitusta ajatellen ei ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuuden jääminen jonkun kolmannen tahon määräysvallassa olevaan yhteisöön ole perusteltua, vaan ääni- ja vaikutusvaltailmoitusvelvollisuutta on tarkasteltava todelliset määräysvaltasuhteet huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaava ilmoitus on tehtävä myös, jos 1 momentissa tarkoitettun osuuden omistaja yksin tai yhdessä osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa aikoo lisätä omistustaan siten, että se saavuttaa tai ylittää momentissa mainitut kynnykset. Ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava myös silloin, kun osuus vähenisi alle 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen rajojen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että osakkeenomistajan ja osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön omistus- ja ääniosuutta laskettaessa sovelletaan, mitä on säädetty määräysvallassa olevasta yhteisöstä ja osakkeenomistajan ilmoitusvelvollisuuteen liittyvien omistus- ja ääniosuuksien laskemisesta. Määräysvallassa oleva yhteisö määritellään 1 luvun 5 §:ssä. Lain 2 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään osakkeenomistajaan rinnastettavasta henkilöstä. Momentin mukaan osakkeenomistajaan rinnastetaan muu henkilö, jonka pykälässä tarkoitettulla tavalla laskettu omistusosuus saavuttaa tai ylittää säädetyn rajan taikka vähenee sen alle. Ilmoitus on pykälän mukaan tehtävä myös, kun osakkeenomistaja tai osakkeenomistajaan rinnastettava henkilö on osapuolena sopimuksessa tai muussa järjestelyssä, joka toteutuessaan johtaa säädetyn rajan saavuttamiseen tai ylittymiseen taikka omistusosuuden vähenemiseen säädetyn rajan alle. Pykälän 2 momentissa säädetään osakkeenomistajan omistusosuuteen laskettavista muista omistusosuuksista. Näitä ovat osakkeenomistajan määräysvallassa olevan yhteisön ja säätiön omistusosuus, osakkeenomistajan ja sen määräysvallassa olevan yhteisön eläkesäätiön ja eläkekassan omistusosuus sekä muu omistusosuus, jonka käytöstä osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää tekemänsä sopimuksen nojalla tai muutoin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetun mukaan selvitysyhteisön on seurattava osakkeenomistajiensa ja niihin rinnastettavien henkilöiden omistus- ja ääniosuuksia ja vähintään kerran vuodessa esimerkiksi yhtiökokouksessa tai muutoin saamansa tiedon perusteella tehtävä osuuksien omistajista ja niihin rinnastettavista henkilöistä ilmoitus rahoitustarkastukselle. Selvitysyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Jotta rahoitustarkastus voisi ottaa kantaa siihen, hyväksyykö se aiotun hankinnan, ehdotetaan pykälän 5 momentissa, että ilmoituksessa on oltava riittävän tarkat tiedot hankinnan suuruudesta ja sen omistajasta. Nämä tiedot koskevat lähinnä yksityishenkilön henkilöllisyyttä, aikaisempaa toimintaa ja omistuksia muissa selvitysyhteisöissä. Jos hankkija on yhteisö, on ilmoitukseen sisällyttävä esimerkiksi tiedot sen omistajista ja konsernisuhteista, hallintoa hoitavista henki-

löistä ja vakavaraisuudesta. Rahoitustarkastus voi vaatia ilmoituksen täydentämistä, jos annetut tiedot eivät ole sen mielestä riittävät.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisvelvollisuuden toteutuminen tilanteessa, jossa selvitysyhteisötoimintaa harjoitetaan omistusyhteisön määräysvallassa olevan yhteisön kautta. Momentin mukaisesti sen, jonka tarkoituksena on hankkia pykälässä tarkoitettu osuus selvitysyhteisön omistusyhteisöstä, on ilmoitettava siitä pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle. Samoin selvitysyhteisön omistusyhteisön on ilmoitettava pykälässä tarkoitettulla tavalla rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuden hankinnat ja osuuksien omistajat. Rahoitustarkastuksella on 3 b §:ssä tarkoitettulla tavalla oikeus vastustaa hankintaa, jos omistusyhteisön osuuden hankinta vaarantaisi selvitysyhteisön toimintaa. Jos ilmoitus jätetään tekemättä tai hankinta on tehty rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, on rahoitustarkastuksella 3 b §:n 2 momentin mukainen kieltö-oikeus.

Hankinnan vastustaminen

3 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahoitustarkastuksen oikeudesta vastustaa 3 a §:ssä tarkoitettujen osuuden hankkimista. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 15 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan rahoitustarkastuksen on kolmen kuukauden kuluessa 3 a §:ssä tarkoitettujen omistajaksi aikovan henkilön ilmoituksen saatuaan ilmoitettava vastustamisestaan. Muussa tapauksessa sen on katsottava hyväksyneen aiotun hankinnan. Kolmen kuukauden ajanjakso ei kuitenkaan estä rahoitustarkastusta ilmoittamasta ennen ajanjakson päättymistä, että se ei vastusta hankintaa. Rahoitustarkastus voi vastustaa hankintaa vain, jos se saatujen selvitysten perusteella tai muutoin havaitsee olevan todennäköistä, että omistajaksi aikova ei täytä niitä vaatimuksia, joita selvitysyhteisön järkevä ja vakaa hoitaminen edellyttävät. Vastustus voi olla aiheellista esimerkiksi ammattitaidon puutteen, aikaisemman epäasiallisen toiminnan tai muun tähän verrattavan syyn takia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetun mukaan rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä, jos hankinta on suoritettu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta. Sama oi-

keus on rahoitustarkastuksella silloinkin, jos omistusosuuden hankkija ei täytä 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuuttaan.

6 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi yhteisö, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa selviytyisyhteisö on. Selviytyisyhteisön ollessa tytäryritys ei pelkästään sitä koskevalla vaikutusvaltarajoituksella ole merkitystä vaikutusvaltarajoituksen tarkoituksen kannalta.

12 §. Pykälän 1 kohdassa ehdotetaan muutettavaksi viittaus 1 a §:n 1 momenttiin ja asianomainen ministeriö ehdotetaan muutettavaksi valtiovarainministeriöksi.

10 luku. Erinäisiä säännöksiä

Johdannaissopimukset

1 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi lakiteknisistä syistä kokonaisuudessaan. Tässä yhteydessä pykälän 1 momentin viittausta lain 4 luvun 4 §:ään ehdotetaan muutettavaksi koskemaan koko pykälää. Näin lain 4 luvun 4 §:n menettelytapasäännöt ulotetaan koskemaan myös siihen osaan arvopaperinvälittäjän toimintaa, jossa hän tarjoaa asiakkaalleen mahdollisuuksia tehdä sijoituksia vakioiduilla optioilla ja termiineillä. Muutos liittyy ehdotettuun kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 3 luvun 12 §:n 2 ja 3 momentin kumoamiseen. Muutoksella myös lisätään rahoitustarkastuksen vaikutusmahdollisuuksia menettelytapasioissa. Rahoitustarkastuksella on omassa lakia alemman asteisessa sääntelyssään mahdollisuus puuttua lakia tarkemmin ja nopeammin markkinoiden luotettavuuden kannalta tärkeisiin kehityskuluihin. Pykälän 1 momentista ehdotetaan myös poistettavaksi viittaukset lain 8 luvun 3 §:n 1 kohdan rangaistussäännökseen, sillä rangaistuksista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 3 momentissa. Vaikka esityksessä ehdotetaankin luovuttavaksi nykyisestä 2 momentista, jossa todetaan lain 5 luvun 1 §:ää sovellettavan vakioituun optioon ja termiiniin siitä riippumatta, onko sovittu johdannaissopimuksen kohde-etuuden luovutuksesta vai sen korvaavasta hyvityksestä, ei esityksessä ole ollut tarkoitus luopua tästä periaatteesta. Periaatteen voidaan katsoa tulevan ilmi siitä, että momentissa mainittuja pykäläiä sovelletaan yleisesti kaikkiin kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tar-

koitettuihin vakioituihin optioihin ja termiineihin. Sama koskee myös ehdotettua uutta 2 ja 3 momenttia.

Ehdotettu 2 momentti vastaa suurelta osin nykyistä 3 momenttia. Siihen ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi viittaukset lain 5 luvun 2 §:ään, 5 §:n 3 momenttiin ja 6 §:ään. Sisäpiirin omistusten ilmoitusvelvollisuutta, omistusten julkisuutta ja ilmoituksista pidettävää sisäpiirirekisteriä koskevat viittaukset ovat tarpeellisia ilmoitusvelvollisuuden luomisen ja vakioituja johdannaisia koskevan kaupankäyntirajoituksen kumoamisen vuoksi. Samalla optioyhteisölle asetetaan velvollisuus pitää yllä sisäpiirirekisteriä. Muutoksella annetaan myös rahoitustarkastukselle valtuus antaa tarkempia määräyksiä tarkoitettujen sisäpiiri-ilmoitusten tekemisestä, sisäpiirirekisterien pidosta ja julkisuudesta sekä mahdollisesta arvo-osuusjärjestelmän hyödyntämisestä asiassa kuten myös valtuus määrätä poikkeuksia sisäpiiri-ilmoitusten tekovelvollisuudesta.

Pykälän ehdotettu 3 momentti vastaa viittaukseltaan lain 8 luvun 3 §:n 1 kohtaan nykyisessä 1 momentissa säädettyä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus pykälän 3 kohtaan. Viittauksella lain 4 luvun 7 §:ssä säädetyn arvopaperinvälittäjän ilmoitusvelvollisuuden tai 5 luvun 2, 3 tai 4 §:ssä säädetyn sisäpiiri-ilmoitusten tekovelvollisuuden laiminlyönti on rangaistavaa myös silloin, kun ilmoitus koskee vakioitua optiota tai termiiniä. Pykälän 2 momentista johtuu, että sisäpiiri-ilmoitusten tekovelvollisuus koskee ainoastaan sellaisia vakioituja optioita ja termiinejä, joiden kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen oikeuttava arvopaperi. Viittaus pykälän 3 kohtaan asettaa rangaistavaksi myös laiminlyönnin pitää lain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettua sisäpiirirekisteriä myös vakioiduista optioista ja termiineistä. Arvopaperimarkkina-laissa säädetty enimmäisrangaistus on sakko.

1 a §. Ehdotetun pykälän 1 momentissa määritellään vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettava johdannaissopimus. Tällainen johdannaissopimus voi olla mikä tahansa muulla säännellyllä ja viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla kuin kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitettussa optioyhteisössä kaupankäynnin ja selvityksen kohteena oleva johdannaissopimus. Jotta sopimus olisi pykälässä edellytetyin tavoin sään-

nellyllä markkinalla kaupankäynnin ja selvityksen kohteena, markkinalta edellytetään kuitenkin, että itse markkinapaikka sekä siellä kaupankäynnin ja selvityksen kohteena olevat johdannaissopimukset ja siellä toimivat markkinaosapuolet ovat ainakin vastavaan, mutta ei välttämättä samansisältöisen sääntelyn ja valvonnan kohteena kuin suomalaisen optioyhteisön osalta on tilanne. Sillä, pitääkö johdannaissopimusten kaupankäynti- ja selvitysjärjestelmää yllä sama yhteisö, tai sillä, missä maassa tällä tavoin säännelty markkinapaikka sijaitsee, ei ole säännöksen soveltamisen kannalta merkitystä. Pykälän tarkoittamalta säännellyltä markkinalta edellytetään lisäksi sitä, että se on sijaintipaikkansa toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa. Tässä pykälässä tarkoitettuja säänneltyjä markkinoita ovat ainakin ne johdannaismarkkinat, jotka Euroopan talousalueeseen kuuluvat valtiot ovat ilmoittaneet komissiolle sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla annetun neuvoston direktiivin 93/22/ETY, jäljempänä sijoituspalveludirektiivi, 16 artiklan mukaisesti. Tällainen markkina toimii sijoituspalveludirektiivin 1 artiklan 13 alakohdan mukaan säännöllisesti, sen toimintaa sekä sille pääsemistä koskevat säännöt ovat joko toimivaltaisen viranomaisen laatimat tai vahvistamat ja se vaatii kaikkien direktiivin 20 ja 21 artiklassa tarkoitettujen raportointia ja markkinoiden läpinäkyvyyttä koskevien vaatimusten noudattamista.

Ehdotetulla 1 momentilla laajennetaan lain menettelytapasäännöt ja sisäpiirintiedon väärinkäytön kieltö koskemaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavia johdannaissopimuksia. Näin ollen välittäjä, suomalainen tai ulkomainen, joka kuitenkin tarjoaa näihin johdannaissopimuksiin liittyviä palvelujaan Suomessa asuville sijoittajille, on velvollinen noudattamaan näissä asiakassuhteissaan samoja laintasoisia menettelytapasääntöjä kuin tarjotessaan heille muita sijoituskohteita. Samoin näiden johdannaissopimusten, sikäli kuin kohde-etuutena on Suomessa julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi, kohde-etuuteen liittyvän julkistamattoman ja mahdollisesti arvoon vaikuttavan tiedon haltija ei saa käyttää näitä sopimuksia välineenä hankkiakseen itselleen tai toiselle aineellista etua. Ehdotettu pykälä antaa myös rahoitustarkastukselle valtuudet antaa tarkempia määräyksiä vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopi-

muksia tarjottaessa noudatettavista menettelytavoista.

Ehdotettu 2 momentti laajentaa välittäjän velvollisuuden tehdä laissa tarkoitettut ilmoitukset kaikista vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavilla johdannaissopimuksilla tekemistään johdannaiskaupoista, joissa kohde-etuutena on Suomessa julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi. Ehdotuksella turvataan myös niin sanottujen sisäpiiriläisten omistuksen julkisuus silloin, kun omistuksen kohteena oleva johdannaissopimus on tehty muulla säännellyllä markkinalla kuin suomalaisessa optioyhteisössä.

Ehdotus laajentaa rahoitustarkastuksen valtuuksia antaa tarkempia määräyksiä tehtyjen kauppohenkilöiden ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten ajankohdasta ja siitä, kenelle ilmoitus on tehtävä, koskemaan myös vakioituihin johdannaissopimuksiin rinnastettavilla johdannaissopimuksilla tehtyjä kauppohenkilöiden tekemistä kauppohenkilöiden näillä johdannaissopimuksilla tekemiä kauppohenkilöiden sisäpiiri-ilmoitusten tekemisestä, sisäpiirirekisterin pidosta ja rekisterien julkisuudesta. Samalla annetaan rahoitustarkastukselle valtuus määrätä poikkeuksia sisäpiiri-ilmoitusten teko-velvollisuudesta.

Ehdotettu 3 momentti asettaa rangaistavaksi lain 2 luvun 1 — 6 a §:n säännösten noudattamatta jättämisen, lain 4 luvun 7 §:ssä säädetyn arvopaperinvälittäjän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin, lain 5 luvun 2 — 4 §:ssä säädettyjen sisäpiiri-ilmoitusten teko-velvollisuuksien laiminlyönnin ja laiminlyönnin pitää lain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettua sisäpiirirekisteriä myös silloin, kun säännösten noudattamisvelvollisuus koskee vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia tai kun säädetty ilmoitusvelvollisuus tai rekisterinpitovelvollisuus koskee näillä johdannaissopimuksilla tehtyjä johdannaiskauppoja. Lain 4 luvun 7 §:n laiminlyönti, kuten myös edellä mainitut lain 5 luvun laiminlyönnitkin, voivat ehdotetun pykälän 2 momentin perusteella koskea ainoastaan sellaisia pykälässä tarkoitettuja johdannaissopimuksia ja niillä tehtyjä kauppohenkilöiden tekemisiä kauppohenkilöiden sisäpiiri-ilmoitusten kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi. Arvopaperimark-

kinalain mukainen enimmäisrangaistus on sakko.

Pykälän säännöksiä on tarkoitus soveltaa siinä tarkoitettuihin johdannaissopimuksiin siitä riippumatta, onko sovittu johdannaissopimuksen kohde-etuuden luovutuksesta vai sen korvaavasta hyvityksestä.

1 b §. Ehdotetun pykälän 1 momentilla laajennetaan edellä 1 a §:n 1 momentin kohdalla selitetyt säännökset koskemaan myös johdannaissopimuksia, joilla ei käydä kaupaa kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa optioyhteisössä tai edellä 1 a §:ssä tarkoitettulla muulla säännellyllä markkinalla. Tyypillisimmillään pykälässä tarkoitettujen johdannaissopimukset ovat koti- ja ulkomaisten sijoituspalvelujen ammattimaisten tarjoajien, koti- ja ulkomaisten luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten, suurille yrittäjäasiakkailleen tai toisille sijoituspalvelujen ammattimaisille tarjoajille tarjoamia vakioimattomia mutta vakioehtoisia johdannaissopimuksia, kuten koronvaihtosopimuksia. Vaikka nämä sopimukset liittyvät tyypillisimmillään johdannaissopimusten ammattimaisiin tukkumarkkinoihin (*engl. wholesale market*), voivat ne olla myös muun muassa ehdotetun kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 5 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja työsuhteeseen liittyviä johdannaissopimuksia. Tarkoitettujen johdannaissopimusten ammattimainen tarjoaminen on kuitenkin sallittua ainoastaan toimiluvan saaneille arvopaperinvälittäjille, sillä nämä sopimukset ovat sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja sijoituskohteita.

Pykälässä tarkoitettujen johdannaissopimusten ammattimaisen tarjoamisen salliminen kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa myös muille kuin ammattimaisille sijoittajille asettaa tarpeen soveltaa tämän lain menettelytapasäännöksiä myös pykälässä tarkoitettujen johdannaissopimusten tarjoamistilanteisiin. Sikäli kuin näihin sopimuksiin sijoittamista harkitsevalle ei ole sopimusten solmimiseen liittyvä ammattitaitoa tai kokemusta, on sopimuksia tarjoava arvopaperinvälittäjä syytä velvoittaa noudattamaan laissa tarkoitettuja menettelytapasäännöksiä myös näitä sopimuksia tarjottaessa. Velvoitteisiin kuuluu velvollisuus antaa sopimuksista selkeästi totuudenmukaiset tiedot ja, jos jokin annettu tieto osoittautuu jälkikäteen harhaanjohta-

vaksi, velvollisuus oikaista tämä tieto sijoittajalle. Lisäksi näillä johdannaissopimuksilla, aivan kuten muillakin johdannaissopimuksilla, voidaan myös loukata suomalaisten arvopaperimarkkinoiden integriteettiä ja rikkoa siten vastoin pykälässä tarkoitettua sisäpiirintiedon väärinkäytön kieltoa. Toisin kuin menettelytapasäännöksiä sisäpiirintiedon väärinkäytön kieltoa koskeva säännöstä on tarpeen soveltaa ainoastaan sellaisiin pykälässä tarkoitettuihin johdannaissopimuksiin, joiden kohde-etuutena on Suomessa julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan laajennettavaksi lain 5 luvun omistuksen julkisuutta, sisäpiiri-ilmoituksia ja sisäpiirirekisterin pitovelvollisuutta koskevien säännösten soveltaminen myös pykälässä tarkoitettuihin johdannaissopimuksiin. Ehdotettu laajennus liittyy paitsi kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain markkinointirajoituksen väljentämiseen myös siihen, että näillä sopimuksilla voidaan arvopaperien ja edellä jo mainittujen muiden johdannaissopimusten tavoin päästä samaan taloudelliseen lopputulokseen. Momentilla laajennetaan myös rahoitustarkastuksen määräysenantovaltuutta sisäpiiriasioissa koskemaan myös näistä sopimuksista tehtäviä ilmoituksia, ilmoituksista pidettävien rekisterien pitoa sekä näiden rekisterien julkisuutta. Samoin rahoitustarkastukselle annetaan vastaava poikkeusmahdollisuus, mikä sillä on arvopapereita koskien, eli se voi määrätä, ettei edellä tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta sovelleta tiettyihin yhteisöihin tai luottamustoimiin. Toisin kuin edellä 1 a §:n 2 momentissa tässä pykälässä tarkoitetuille johdannaissopimuksille ei ehdoteta säädettäväksi arvopaperinvälittäjän tekemien kauppajen ilmoitusvelvollisuutta, sillä näistä sopimuksista koostuvat markkinat eivät ole säänneltyjen markkinoiden tavoin järjestäytyneitä ja siten näitä sopimuksia koskeville kaupparaportteille ei ole luontaista vastaanottajaa ja julkistajaa. Lisäksi nämä johdannaissopimukset voivat olla niin yksilöityjä, että niiden ilmoitusvelvollisuus ja julkistaminen voisivat paljastaa tarkoituksettomasti niiden osapuolia koskevia liikesalaisuuksia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa vastaava säännös kyseisessä pykälässä tarkoitettujen rikkomusten rangaistavuudesta myös koskemaan pykälässä tarkoitettuja johdannaissopimuksia.

Pykälän säännöksiä on tarkoitus soveltaa siinä tarkoitettuihin johdannaissopimuksiin siitä riippumatta, onko sovittu sopimuksen kohde-etuuden luovutuksesta vai sen korvaavasta hyvityksestä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Lakiehdotukseen on otettu tavanomainen voimaantulosäännös. Arvopaperipörssin ja selvitysyhteisön, jolla on toimilupa tämän lain voimaan tullessa, ei kuitenkaan tarvitse hakea toimilupaa uudelleen.

1.3. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

12 a §. Toimiluvan hakeminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että arvopaperikeskuksen toimiluvan hakijan on annettava toimilupahakemuksessaan 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettut tiedot. Ehdotetulla säännöksellä yhtenäistään arvopaperikeskuksen ja selvitysyhteisön toimiluvan hakemiseen liittyviä toimenpiteitä ja hakemusten sisältöä. Samalla ulotetaan omistaja- ja hallintohenkilökontrolli koskemaan myös arvopaperikeskuksen toimilupaa hakevan yhtiön osakkeenomistajia, osakkeenomistajiin rinnastettavia henkilöitä ja hallintohenkilöitä. Toimilupaan liittyvien toimenpiteiden ja toimilupaviranomaisen valtuuksien yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa myös, että valtioneuvosto voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperikeskuksen sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi. Koska ehdotetussa pykälässä säädetään vain toimilupahakemukseen liittyvistä selvityksistä ja toimenpiteistä, ei ehdotuksella ole vaikutusta niihin, joilla jo on toimilupa.

12 b §. Ääni- ja vaikutusvallan hankkiminen. Ehdotetulla pykälällä ulotetaan jatkuva omistajakontrolli koskemaan myös arvopaperikeskuksen osakkeenomistajia ja osakkeenomistajiin rinnastettavia tahoja.

1.4. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Valvottavat. Pykälässä olevaan luetteloon eli rahoitustarkastuksen valvottavaksi ehdotetaan lisättäväksi yhteisö, jonka määräysvallassa arvopaperipörssi, optioyhteisö,

selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on. Arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitysyhteisö ja arvopaperikeskus ovat rahoitustarkastuksen pykälässä tarkoitettuja valvottavia.

Rahoitustarkastuslain 2 §:ssä tarkoitettuja valvottavia eivät ole pelkästään toimiluvanvaraista toimintaa harjoittavat yhteisöt. Näiden lisäksi kyseisessä pykälässä on valvottavaksi säädetty luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisö. Nämä yhteisöt on määritelty luottolaitostoiminnasta annetun lain 4 §:ssä ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 5 §:n 3 momentissa. Arvopaperipörssin, optioyhteisön, selvitysyhteisön ja arvopaperikeskuksen osalta omistusyhteisöjä ei ole määritelty, koska näille yhteisöille ei ole asetettu luottolaitos- ja sijoituspalveluyrityskonserneja vastaavaa konsolidoitua valvontaa. Esityksessä ehdotetaan rahoitustarkastuksen valvottavaksi säädettäväksi yhteisö, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on. Rahoitustarkastuksella on tällöin normaali valvontavaltuudet omistusyhteisöä vastaavan yhteisön osalta, mutta tätä yhteisöä ei koske konsolidoitua valvontaa vastaava valvonta sen vaatimin raportointivelvollisuuksin.

1.5. Laki rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta

51 luku. Arvopaperimarkkinarikoksista

6 §. Määritelmät. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä ehdotetun mukaisesti, että vakioituun johdannaiseen rinnastetaan myös arvopaperimarkkinalain kyseisessä pykälässä tarkoitettu johdannainen eli vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettava johdannaissopimus silloin, kun sen kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

2. Voimaantulo

Lakiehdotuksiin on otettu tavanomainen voimaantulosäännös.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä 26 päivänä elokuuta 1988 annetun lain (772/1988) 3 luvun 12 §:n 2 ja 3 momentti, 13 § sekä 5 luvun 4 §:n 2 kohta, sellaisena kuin niistä on 3 luvun 12 §:n 3 momentti laissa 523/1998 ja 5 luvun 4 §:n 2 kohta laissa 477/1999,

muutetaan 1 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 luvun 2 § ja sen otsikko, 3 §:n otsikko ja 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 3 luvun 11 §:n 1, 2 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 2 § osaksi laissa 1623/1992 sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentti ja 3 luvun 11 §:n 4 momentti laissa 599/1997, sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, 2 lukuun uusi 1 a §, 2 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 599/1997, uusi 4 momentti ja lukuun uusi 3 a ja 3 b § sekä 5 lukuun uusi 1 a §, seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

Muille kuin arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitetuille ammattimaisille sijoittajille ei saa tarjota sijoituskohteeksi muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia.

Edellä 2 momentista poiketen saa arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu arvopaperinvälittäjä tarjota sijoituskohteeksi myös muita johdannaissopimuksia kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia.

2 luku

Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 a §

Toimiluvan hakeminen

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun. Toimilupa on haettava optiopörssitoimintaa ja optiokauppojen selvitystoimintaa varten erikseen.

Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä optioyhteisön toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitettujen omistusosuuden laske- mistavasta säädetään 3 a §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä.

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa

hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämainisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että optioyhteisöä tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai optioyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan säätää niistä tarkemmista tiedoista, jotka hakemuksessa on esitettävä, ja niiden esittämistavasta.

2 §

Toimiluvan myöntäminen

Lupa optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään optioyhteisön toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Toimilupa optiokauppojen selvitystoimintaa varten voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osakepääoma on vähintään kaksi miljoonaa euroa.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sarottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto rahoitustarkastukselta.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain optioyhteisön toimiluvan, jos yhtiön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai optioyhteisön sääntöjä tai se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen tai toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa tai sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä taikka toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja. Jos optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan toimilupa peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä kuultava asianomaista optioyhteisöä ja pyydettävä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Rahoitustarkastuksen on ennen 3 momentissa tarkoitettua määräyksen antamista kuultava asianomaista optioyhteisöä, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

3 a §

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettun osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa optioyhteisöstä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa optioyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet optioyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Optioyhteisön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus optioyhteisön osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Optioyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräämät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään optioyhteisöstä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö on.

3 b §

Hankinnan vastustaminen

Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona se on vastaanotanut 3 a §:ssä tarkoitettun ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luottavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi optioyhteisön järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa.

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamatta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

7 §

Vaikutusvaltarajoitus

Optioyhteisön ja yhteisön, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovel-

lettaessa yhtenä kokonaisuutena.

3 luku

Optioyhteisön toiminta

11 §

Tiedonantovelvollisuus

Välittäjän on ilmoitettava optioyhteisölle tai muulle rahoitustarkastuksen määräämälle yhteisölle omistuksessaan olevat osakkeet, jotka ovat optioyhteisössä kaupattavan option tai termiinin kohde-etuutena, ja niiden omistuksessa tapahtuvat muutokset. Markkinatakaajan on vastaavasti ilmoitettava omistamansa osakkeet, joihin kohdistuvan option tai termiinin markkinatakaajana hän toimii.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten ajankohdista ja siitä, kenelle ilmoitus on tehtävä.

Optioyhteisön tai muun ilmoitukset vastaanottavan yhteisön on rahoitustarkastuksen määräämällä tavalla julkistettava tämän pykälän nojalla ilmoitetut tiedot.

5 luku

Erinäiset säännökset

1 a §

Muun johdannaissopimuksen tarjoaminen

Työnantajayritys tai sen kanssa samaan konserniin kuuluva yritys saa 1 luvun 1 §:n 2 momentista poiketen tarjota sijoituskohdeksi muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia työnantajayrityksen nykyisille tai entisille työntekijöille tai heidän edukseen, jos näiden johdannaissopimusten kohde-etuutena on työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen osake.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Optioyhteisön, jolla on toimilupa tämän
lain voimaan tullessa, ei tarvitse hakea toi-
milupaa uudelleen.

2.

Laki

arvopaperimarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 3 luvun 2 §, 8 §:n 1 momentti ja 13 §:n 2 momentti sekä 4 a luvun 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 12 §:n johdantokappale ja 1 kohta, 10 luvun 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 2 § osaksi laissa 581/1996, 3 luvun 13 §:n 2 momentti laissa 476/1999, 4 a luvun 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti ja 12 §:n johdantokappale ja 1 kohta laissa 321/1998 sekä 10 luvun 1 § laeissa 740/1993 ja 522/1998 sekä mainituissa laeissa 581/1996 ja 476/1999, sekä *lisätään* 3 lukuun uusi 1 a ja 2 c §, 2 c §:n edelle uusi väliotsikko, lukuun uusi 2 d § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 2 e § ja sen edelle uusi väliotsikko, 4 a lukuun uusi 1 a § ja sen edelle uusi väliotsikko, 3 §:ään sellaisena kun se on mainitussa laissa 321/1998 uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, ja uusi 5 momentti, lukuun uusi 3 a § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 3 b § ja sen edelle uusi väliotsikko ja 10 lukuun uusi 1 a ja 1 b §, jolloin nykyinen 1 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, sellaisina kuin ne ovat laissa 994/1998, siirtyvät uudeksi 1 c §:ksi ja sen edellä olevaksi väliotsikoksi seuraavasti:

3 luku

Julkinen kaupankäynti arvopapereilla

1 a §

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun.

Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä arvopaperipörssin toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitettun omistusosuuden laske-
mistavasta säädetään 2 d §:ssä ja 2 luvun 9 §:ssä.

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin 2

luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämainisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että arvopaperipörssiä tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperipörssin sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan säätää niistä tarkemmista tiedoista, jot-

ka hakemuksessa on esitettävä, ja niiden esittämistavasta.

2 §

Lupa arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään arvopaperipörssin toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto rahoitustarkastukselta.

Toimiluvan peruuttaminen

2 c §

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain arvopaperipörssin toimiluvan, jos:

1) toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai arvopaperipörssin sääntöjä;

2) se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen;

3) toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa;

4) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista arvopaperipörssiä ja pyydettävä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

2 d §

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetun osak-

keenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa arvopaperipörssistä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeksänkymmenesosa arvopaperipörssin osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet arvopaperipörssin osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Arvopaperipörssin on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus arvopaperipörssin osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Arvopaperipörssin on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräämät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään arvopaperipörssistä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi on.

Hankinnan vastustaminen

2 e §

Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona rahoitustarkastus on vastaanottanut 2 d §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi arvopaperipörssin järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa.

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamat-

ta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

8 §

Arvopaperipörssin ja yhteisön, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovellettaessa yhtenä kokonaisuutena.

13 §

Säännöissä voidaan määrätä, ettei luottolaitoksen tavanomaisen varainhankintansa yhteydessä liikkeeseen laskemaa 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua arvopaperia koskevaan kyseisen luottolaitoksen tekemään kauppaan tai muuhun luovutukseen ole sovellettava 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoslain (39/1889) säännöksiä.

4 a luku

Selvitystoiminta

Toimiluvan hakeminen

1 a §

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun.

Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä selvitysyhteisön toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitetun omistusosuuden laske- mistavasta säädetään 3 a §:ssä ja 2 luvun 9 §:ssä.

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteel-

la ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että selvitysyhteisön toimintaa tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Hakemukseen on liitettävä yksityiskohtainen selvitys selvitystoiminnan järjestämisestä, toimintaan liittyvien riskien hallinnasta sekä selvitysyhteisön maksuvalmiuden turvaamisesta.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai selvitysyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Toimiluvan myöntäminen

2 §

Lupa selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille ja selvitysosapuolille, jollei toiminnan alcittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään selvitysyhteisön toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Toimilupa voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osakepääoma on vähintään viisi miljoonaa euroa. Jos yhteisön on muun toimintansa takia täytettävä muualla laissa säädettyjä pääomavaatimuksia, on tämän momentin mukainen vaatimus täytettävä näiden vaatimusten lisäksi.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto Suomen Pankilta ja rahoitustarkastukselta. Jos yhteisön toimintaan tulee kuulumaan arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen arvopaperien selvitystoimintaa, on lausunto tarvittaessa pyydettävä myös arvopaperikeskukselta.

3 §

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain selvitysyhteisön toimiluvan, jos

1) yhteisön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai selvitysyhteisön yhtiöjärjestystä taikka sääntöjä;

2) se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen;

3) toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa;

4) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Toimiluvan peruuttamisen asemesta valtiovarainministeriö voi rajoittaa selvitysyhteisön toimintaa 3 momentin mukaisesti, jos sitä voidaan pitää riittävänä toimenpiteenä.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 — 4 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä kuultava asianomaista selvitysyhteisöä ja pyydettävä ennen 1 — 3 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

3 a §

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettua osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa selvitysyhteisöstä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa selvitysyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet selvitysyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Selvitysyhteisön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus selvitysyhteisön osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Selvitysyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräämät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään selvitysyhteisöstä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa selvitysyhteisö on.

Hankinnan vastustaminen

3 b §

Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona rahoitustarkastus on vastaanottanut 3 a §:ssä tarkoitettua ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi selvitysyhteisön järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa.

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamatta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

6 §

Selvitysyhteisön ja yhteisön, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa selvitysyhteisö on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä, ellei valtioneuvosto erityisestä syystä myönnä poikkeusta tästä rajoituksesta.

12 §

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettua hake-
muksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä

tä selvityksistä, erityisesti selvitysyhteisön riskien hallinnasta ja sisäisestä valvonnasta;

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

Johdannaissopimukset

1 §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää, 5 luvun 1 §:ää ja 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin.

Tämän lain 4 luvun 7 §:ää, 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi. Tämän lain 5 luvun 2 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön tämän lain 5 luvun 2 §:n 1, 2 tai 3 kohdassa mainitussa suhteessa olevaan henkilöön sekä hänen kanssaan 5 luvun 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa suhteessa olevaan yhteisöön tai säätiöön. Tämän lain 5 luvun 5 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin. Tämän lain 8 luvun 3 §:n 3 kohtaa sovelletaan myös edellä 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin, siltä osin kuin on kyse kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua optiokaupasta, sekä saman lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön.

1 a §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää sekä 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös johdannaissopimukseen, joka on kaupankäynnin ja selvityksen kohteena muulla

säännellyllä ja viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla kuin kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annettussa laissa tarkoitettussa optioyhteisössä (*vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettava johdannaissopimus*). Tämän lain 5 luvun 1 §:ää sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaissopimukseen, jonka kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

Tämän lain 4 luvun 7 §:ää, 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaissopimukseen, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaissopimukseen.

1 b §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää sekä 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös johdannaissopimukseen, joka ei ole kaupankäynnin tai selvityksen kohteena kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetussa optioyhteisössä tai edellä 1 a §:ssä tarkoitettulla muulla säännellyllä ja viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla. Tällaiseen johdannaissopimukseen sovelletaan myös tämän lain 5 luvun 1 §:ää, sikäli kuin sen kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

Tämän lain 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun johdannaissopimukseen, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun johdannaissopimukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .

Arvopaperipörssin ja selvitysyhteisön, jolla on toimilupa tämän lain voimaan tullessa, ei tarvitse hakea toimilupaa uudelleen.

3.

Laki**arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään arvo-osuusjärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1991 annettuun lakiin (826/1991) uusi 12 a ja 12 b § seuraavasti:

12 a §

Toimiluvan hakeminen

Edellä 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakijan on annettava toimilupahakemuksensa 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvosto voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperikeskuksen sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

12 b §

Ääni- ja vaikutusvallan hankkiminen

Arvopaperikeskuksesta tapahtuvaan ääni- ja vaikutusvallasta hankkimiseen sovelletaan, mitä arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 3 a ja 3 b §:ssä säädetään ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisesta sekä hankinnan vastustamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

4.

Laki**rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n 20 kohta,

sellaisena kuin se on laissa 1349/1997, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 572/1996, 1077/1996, 521/1998 ja 50/1999 sekä mainitussa laissa 1349/1997, uusi 21 kohta seuraavasti:

2 §

Valvottavat

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

20) luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisöä; sekä

21) yhteisöä, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitys-yhteisö tai arvopaperikeskus on.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

5.

Laki**rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 51 luvun 6 §:n 3 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 475/1999, seuraavasti:

51 luku

Arvopaperimarkkinarikoksista

6 §

Määritelmät

 Mitä tässä luvussa säädetään arvopaperista, sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/1988) mukaiseen vakioituun optioon tai termiiniin sekä arvopaperimarkkinain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaisopimukseen, jonka kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi. Mitä tässä luvussa säädetään arvopa-

perin luovuttamisesta tai hankkimisesta, sovelletaan myös vakioitun johdannaissopimuksen tekemiseen ja sellaisen vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavan johdannaissopimuksen tekemiseen, jonka kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi. Luvun 1 ja 2 §:ää sovelletaan vakioituun optioon tai termiiniin sekä vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaisopimukseen, jonka kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi, siitä riippumatta, onko sovittu johdannaisopimuksen kohde-etuuden luovutuksesta vai suorituksen korvaavasta hyvityksestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta .

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Ministeri *Martti Korhonen*

1.

Laki**kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä 26 päivänä elokuuta 1988 annetun lain (772/1988) 3 luvun 12 §:n 2 ja 3 momentti, 13 § sekä 5 luvun 4 §:n 2 kohta, sellaisena kuin niistä on 3 luvun 12 §:n 3 momentti laissa 523/1998 ja 5 luvun 4 §:n 2 kohta laissa 477/1999,

muutetaan 1 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 luvun 2 § ja sen otsikko, 3 §:n otsikko ja 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 3 luvun 11 §:n 1, 2 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 2 § osaksi laissa 1623/1992 sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentti ja 3 luvun 11 §:n 4 momentti laissa 599/1997, sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, 2 lukuun uusi 1 a §, 2 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 599/1997, uusi 4 momentti ja lukuun uusi 3 a ja 3 b § sekä 5 lukuun uusi 1 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

1 §

Soveltamisala

Muille kuin elinkeinonharjoittajille ei saa tarjota sijoituskohteeksi muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä.

Muille kuin *arvopaperimarkkinalain* (495/1989) 1 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitetuille ammattimaisille sijoittajille ei saa tarjota sijoituskohteeksi muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä *arvopaperimarkkinalain* 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia.

Edellä 2 momentista poiketen saa *arvopaperimarkkinalain* 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu arvopaperinvälittäjä tarjota sijoituskohteeksi myös muita johdannaissopimuksia kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä *arvopaperimarkkinalain* 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissopimuksia.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

Optioyhteisö ja markkinaosapuolet

1 a §

Toimiluvan hakeminen

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun. Toimilupa on haettava optiopörssitoimintaa ja optiokauppojen selvitystoimintaa varten erikseen.

*Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä optioyhteisön toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitettujen omistusosuuden laske-
mistavasta säädetään 3 a §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä.*

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämainaisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että optioyhteisöä tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai optioyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan säätää niistä tarkemmista tiedoista, jotka hakemuksessa on esitettävä, ja niiden esittämistävasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Toimilupa

Lupa optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä, jos yhteisön toiminnan aloittaminen ei ole yleisen edun vastaista, suomalaiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle, jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle optioyhteisölle asetetut vaatimukset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan optioyhteisön lukuun.

Toimilupa on haettava optiopörssitoimintaa ja optiokauppojen selvitystoimintaa varten erikseen. Toimilupa optiokauppojen selvitystoimintaa varten voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osake- tai osuuspääoma on vähintään kymmenen miljoonaa markkaa.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen

Asianomainen ministeriö voi peruuttaa optioyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä, toimiluvan ehdoista tai optioyhteisön säännöistä taikka jos optioyhteisö ei enää täytä toimiluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä. Mikäli optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan toimilupa peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

2 §

Toimiluvan myöntäminen

Lupa optioyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. *Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään optioyhteisön toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.*

Toimilupa optiokauppojen selvitystoimintaa varten voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osakepääoma on vähintään kaksi miljoonaa euroa.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto rahoitustarkastukselta.

3 §

Toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain optioyhteisön toimiluvan, jos yhtiön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai optioyhteisön sääntöjä tai se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen tai toimiluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa tai sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä taikka toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja. Jos optioyhteisölle on myönnetty toimilupa sekä optiopörssitoimintaa että optiokauppojen selvitystoimintaa varten, voidaan toimilupa peruuttaa myös erikseen jommankumman toiminnan osalta.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista optioyhteisöä ja pyydettyä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Rahoitustarkastuksen on ennen 3 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista kuultava asianomaista optioyhteisöä, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

3 a §

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetun osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa optioyhteisöstä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa optioyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet optioyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Optioyhteisön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus optioyhteisön osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Optioyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräämät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään optioyh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teisöstä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö on.

3 b §

Hankinnan vastustaminen

*Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona se on vastaanottanut 3 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta, hyvämainaisuudesta, kokeuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi optioyhteisön järkevien ja vakaiden liiketapa-
periaatteiden mukaista toimintaa.*

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamatta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

7 §

Vaikutusvaltarajoitus

Optioyhteisön kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovellettaessa yhtenä kokonaisuutena.

7 §

Vaikutusvaltarajoitus

Optioyhteisön ja yhteisön, jonka arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvallassa optioyhteisö on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovellettaessa yhtenä kokonaisuutena.

3 luku

Optioyhteisön toiminta

11 §

Tiedonantovelvollisuus

Välittäjän ja meklarin on ilmoitettava optioyhteisölle omistuksessaan olevat osakkeet, jotka ovat optioyhteisössä kaupattavan opti-

11 §

Tiedonantovelvollisuus

Välittäjän on ilmoitettava optioyhteisölle tai muulle rahoitustarkastuksen määräämälle yhteisölle omistuksessaan olevat osakkeet,

Voimassa oleva laki

on tai termiinien kohde-etuutena, ja niiden omistuksessa tapahtuvat muutokset. Markkinatakaajan on vastaavasti ilmoitettava omistamansa osakkeet, joihin kohdistuvan option tai termiinien markkinatakaajana hän toimii.

Edellä 1 momentissa mainitut ilmoitukset on tehtävä viikoittain omistuksen muutosta seuraavan viikon kuluessa. Omistuksen muutoksen perustuessa kauppiaan välittäjän on myös ilmoitettava kauppahinnat ja kauppamerkit sekä se, onko kauppa tapahtunut arvopaperipörssissä vai muualla. Välittäjän ja markkinatakaajan on lisäksi ilmoitettava optioyhteisölle vastaavat tiedot arvopaperipörssin ulkopuolella toisen lukuun solmimistaan 1 momentissa mainittuja osakkeita koskevista kaupoista.

Optioyhteisön on ((pankkitarkastusviraston)) antamien ohjeiden mukaisesti julkistettava tämän pykälän nojalla ilmoitetut seikat.

12 §

Välittäjän velvollisuudet

Välittäjän on hoidettava toimeksiannot huolellisesti asiakkaan eduksi ilman aiheutonta viivytystä.

Välittäjän on pyrittävä välttämään eturistiriitatilanteita ja niiden syntyessä kohdeltava asiakasta oikeudenmukaisesti. Välittäjän on kohdeltava asiakkaitaan tasapuolisesti. Välittäjä ei saa antaa toisen asiakkaan, muun ulkopuolisen tai oman etunsa vaikuttaa asiakkaalle antamaansa ohjeeseen tai neuvoon taikka toimeksiannon suorittamistapaan. Samaa optiota tai termiiniä koskevat toimeksiannot on suoritettava niiden saapumisjärjestyksessä, mikäli se on toimeksiannossa tarkoitettu määrä, asiakkaan määräämät hintarajat tai muut toimeksiannon ehdot huomioon ottaen mahdollista.

Ehdotus

jotka ovat optioyhteisössä kaupattavan option tai termiinien kohde-etuutena, ja niiden omistuksessa tapahtuvat muutokset. Markkinatakaajan on vastaavasti ilmoitettava omistamansa osakkeet, joihin kohdistuvan option tai termiinien markkinatakaajana hän toimii.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten ajankohdista ja siitä, kenelle ilmoitus on tehtävä.

Optioyhteisön tai muun ilmoitukset vastaanottavan yhteisön on rahoitustarkastuksen määräämällä tavalla julkistettava tämän pykälän nojalla ilmoitetut tiedot.

12 §

Välittäjän velvollisuudet

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Kaupankäyntirajoitukset

Kaupankäyntirajoitukset

Optioyhteisön palveluksessa oleva henkilö, hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja ja tilintarkastaja, varatilintarkastaja ja tilintarkastajana toimivan tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva henkilö, eivät saa olla osapuolena kyseessä olevassa optioyhteisössä kaupattavaa tai selvitettävää optiota tai termiiniä koskevassa optiokaupassa.

(kumotaan)

Osakkeeseen kohdistuvaa optiota tai termiiniä koskevassa optiokaupassa ei saa olla osapuolena osakkeen antaneen osakeyhtiön hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja eikä tilintarkastaja, varatilintarkastaja ja tilintarkastajana toimivan tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva henkilö.

Meklari, joka on välittäjän palveluksessa tai 2 momentissa mainitussa suhteessa välittäjään, ja sellainen välittäjän palveluksessa oleva henkilö, jonka tehtävänä on optioita ja termiinejä tai niiden kohde-etuuksia koskevien toimeksiantojen käsittely, eivät saa omaan lukuunsa olla osapuolena optiokaupassa.

Mitä 1-3 momentissa on säädetty, sovelletaan myös sellaiseen yhteisöön, jossa mainituissa momenteissa tarkoitettulla henkilöllä yksin tai yhdessä perheenjäsenensä tai toisen momenteissa mainitun henkilön tai tämän perheenjäsenen kanssa on määräysvalta.

Tässä pykälässä mainitulla henkilöllä on kuitenkin oikeus olla osapuolena optiokaupassa, jolla luovutaan perhe- tai perintöoikeudellisen saannon kautta tai muulla sellaisella tavalla saadusta optiosta tai termiinistä.

5 luku

Erinäiset säännökset

1 a §

Muun johdannaissopimuksen tarjoaminen

Työnantajayritys tai sen kanssa samaan konserniin kuuluva yritys saa 1 luvun 1 §:n 2 momentista poiketen tarjota sijoituskoh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teeksi muita optioita ja termiinejä kuin tässä laissa tarkoitettuja vakioituja optioita ja termiinejä sekä arvopaperimarkkinalain 10 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuja vakioituihin optioihin tai termiineihin rinnastettavia johdannaissovimuksia työnantajayrityksen nykyisille tai entisille työntekijöille tai heidän edukseen, jos näiden johdannaissovimusten kohde-etuutena on työnantajayrityksen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen osake.

4 §

Johdannaismarkkinarikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

2) on option tai termiinin osapuolena vastoin 3 luvun 13 §:n kieltoa tai

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, johdannaismarkkinarikkomuksesta sakkoon.

4 §

Johdannaismarkkinarikkomus

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .

Optioyhteisön, jolla on toimilupa tämän lain voimaan tullessa, ei tarvitse hakea toimilupaa uudelleen.

2.

Laki**arvopaperimarkkinalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 3 luvun 2 §, 8 §:n 1 momentti ja 13 §:n 2 momentti sekä 4 a luvun 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 12 §:n johdantokappale ja 1 kohta, 10 luvun 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 2 § osaksi laissa 581/1996, 3 luvun 13 §:n 2 momentti laissa 476/1999, 4 a luvun 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti ja 12 §:n johdantokappale ja 1 kohta laissa 321/1998 sekä 10 luvun 1 § laeissa 740/1993 ja 522/1998 sekä mainituissa laeissa 581/1996 ja 476/1999, sekä

lisätään 3 lukuun uusi 1 a ja 2 c §, 2 c §:n edelle uusi väliotsikko, lukuun uusi 2 d § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 2 e § ja sen edelle uusi väliotsikko, 4 a lukuun uusi 1 a § ja sen edelle uusi väliotsikko, 3 §:ään sellaisena kun se on mainitussa laissa 321/1998 uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, ja uusi 5 momentti, lukuun uusi 3 a § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 3 b § ja sen edelle uusi väliotsikko ja 10 lukuun uusi 1 a ja 1 b §, jolloin nykyinen 1 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, sellaisina kuin ne ovat laissa 994/1998, siirtyvät uudeksi 1 c §:ksi ja sen edellä olevaksi väliotsikoksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

Julkinen kaupankäynti arvopapereilla

1 a §

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun.

*Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä arvopaperipörssin toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitetun omistusosuuden laske-
mistavasta säädetään 2 d §:ssä ja 2 luvun 9 §:ssä.*

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämainisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus

Voimassa oleva laki

Ehdotus

huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että arvopaperipörssiä tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperipörssin sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan säätää niistä tarkemmista tiedoista, jotka hakemuksessa on esitettävä, ja niiden esittämistavasta.

2 §

Lupa arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle, jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle arvopaperipörssille asetetut vaatimukset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista.

Valtioneuvosto voi peruuttaa arvopaperipörssin toimiluvan, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä tai arvopaperipörssin sääntöjä taikka jos luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa.

2 §

Lupa arvopaperipörssitoiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään arvopaperipörssin toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto rahoitustarkastukselta.

Toimiluvan peruuttaminen

2 c §

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain arvopaperipörssin toimiluvan, jos:

1) toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai arvopaperipörssin sääntöjä;

2) se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen;

3) toimiluvan myöntämiselle säädettyjä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edellytyksiä ei enää ole olemassa;

4) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista arvopaperipörssiä ja pyydyttävä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

2 d §

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettun osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa arvopaperipörssistä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa arvopaperipörssin osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet arvopaperipörssin osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Arvopaperipörssin on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus arvopaperipörssin osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Arvopaperipörssin on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräämät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään arvopaperi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

pörssistä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi on.

Hankinnan vastustaminen

2 e §

Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona rahoitustarkastus on vastaanottanut 2 d §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi arvopaperipörssin järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa.

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamatta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

8 §

Arvopaperipörssin kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovellettaessa yhtenä kokonaisuutena.

8 §

Arvopaperipörssin ja yhteisön, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Samaan konserniin kuuluvia yhtiöitä ja niiden eläkesäätiöitä ja eläkekassoja pidetään äänestysrajoitusta sovellettaessa yhtenä kokonaisuutena.

13 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, säännöissä voidaan 1 luvun 1 ja 2 §:n estämättä lisäksi määrätä muilla kuin kaupankäynnissä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitetuilla vakioiduilla johdannaispimuksilla käytävässä kaupassa noudatettavasta menettelystä. Säännöissä voidaan määrätä, ettei luottolaitoksen tavanomaisen varainhankintansa yhteydessä liikkeeseen laskemaa, 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua arvopaperia koskevaan, kyseisen luottolaitoksen tekemään kauppaan tai muuhun luovutukseen ole

13 §

Säännöissä voidaan määrätä, ettei luottolaitoksen tavanomaisen varainhankintansa yhteydessä liikkeeseen laskemaa 1 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua arvopaperia koskevaan kyseisen luottolaitoksen tekemään kauppaan tai muuhun luovutukseen ole sovellettava 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoslain (39/1889) säännöksiä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

sovellettava 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoslain (39/1889) säännöksiä.

4 a luku

Selvitystoiminta

Toimiluvan hakeminen

1 a §

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta toimiluvan selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen. Toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun.

Hakemuksessa on annettava riittävä selvitys hakijasta, hakijan tärkeimmistä osakkeenomistajista, osakkeenomistajien omistusosuuksista sekä selvitysyhteisön toimipaikasta, harjoitettavaksi aiotusta toiminnasta ja hallintoa hoitavista henkilöistä. Tässä momentissa tarkoitetun omistusosuuden laske- mistavasta säädetään 3 a §:ssä ja 2 luvun 9 §:ssä.

Hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot osakkeenomistajien, osakkeenomistajiin 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavien henkilöiden sekä hallintoa hoitavien vähintään kahden henkilön luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta siten, että saadun selvityksen perusteella ja hakijan liiketoiminnan aiottu laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että selvitysyhteisön toimintaa tullaan hoitamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Hakemukseen on liitettävä yksityiskohtainen selvitys selvitystoiminnan järjestämisestä, toimintaan liittyvien riskien hallinnasta sekä selvitysyhteisön maksuvalmiuden turvaamisesta.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Valtiovarainministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai selvitysyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimilupa

Toimiluvan myöntäminen

2 §

Lupa selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen on hakemuksesta myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jonka taloudelliset toimintaedellytykset täyttävät luotettavalle selvitysyhteisön toiminnalle asetettavat vaatimukset ja jonka toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille ja selvitysosapuolille. Lisäksi yhteisön omistajista, hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä saatavan selvityksen perusteella on voitava varmistua siitä, että selvitystoimintaa tullaan harjoittamaan luotettavalla tavalla ja että selvitysyhteisöä tullaan johtamaan ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Toimilupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos yhteisön toiminnan aloittaminen on yleisen edun vastaista.

Toimilupa voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osakepääoma on vähintään 30 miljoonaa markkaa. Jos yhteisön on muun toimintansa takia täytettävä muualla laissa säädettyjä pääomavaatimuksia, on tämän momentin mukainen vaatimus täytettävä näiden vaatimusten lisäksi.

Hakemukseen on liitettävä yksityiskohtainen selvitys selvitystoiminnan järjestämisestä, toimintaan liittyvien riskien hallinnasta sekä selvitysyhteisön maksuvalmiuden turvaamisesta. Asianomainen ministeriö voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai selvitysyhteisön sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi. Hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin ja rahoitustarkastuksen lausunto. Jos yhteisön toimintaan tulee kuulumaan arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen arvopaperien selvitystoimintaa, on lausunto tarvittaessa pyydettävä myös arvopaperikeskukselta.

Asianomaisella ministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään selvitysyhteisön toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

2 §

Lupa selvitysyhteisön toiminnan harjoittamiseen on myönnettävä suomalaiselle osakeyhtiölle, jolla on luotettava hallinto, riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja jonka toiminnan järjestäminen sekä toiminnassa noudatettavat säännöt tarjoavat riittävän suojan sijoittajille ja selvitysosapuolille, jollei toiminnan aloittaminen ole yleisen edun vastaista. Valtiovarainministeriöllä on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa lupaa myöntäessään selvitysyhteisön toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Toimilupa voidaan myöntää hakijalle, jonka täysin maksettu osakepääoma on vähintään viisi miljoonaa euroa. Jos yhteisön on muun toimintansa takia täytettävä muualla laissa säädettyjä pääomavaatimuksia, on tämän momentin mukainen vaatimus täytettävä näiden vaatimusten lisäksi.

Hakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos valtiovarainministeriö tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, sanottu määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtiovarainministeriö vastaanottaa lisäselvityksen.

Valtiovarainministeriön on ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakemuksesta lausunto Suomen Pankilta ja rahoitustarkastukselta. Jos yhteisön toimintaan tulee kuulumaan arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen arvopaperien selvitystoimintaa, on lausunto tarvittaessa pyydettävä myös arvopaperikeskukselta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Asianomainen ministeriö voi peruuttaa selvitysyhteisön toimiluvan, jos yhteisön toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksestä taikka viranomaisen näiden nojalla antamasta määräyksestä. Lupa voidaan niin ikään peruuttaa, jos yhteisön toiminnassa on rikottu yhteisön yhtiöjärjestyttä, sääntöjä tai toimilupaan sisältyviä ehtoja tai rajoituksia taikka jos toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa. Toimiluvan peruuttamisen asemesta asianomainen ministeriö voi rajoittaa selvitysyhteisön toimintaa 2 momentin mukaisesti, jos sitä voidaan pitää riittävänä toimenpiteenä.

3 §

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa kokonaan tai osittain selvitysyhteisön toimiluvan, jos

1) yhteisön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetusta tai viranomaisten niiden nojalla antamia määräyksiä, toimiluvan ehtoja tai selvitysyhteisön yhtiöjärjestyttä taikka sääntöjä;

2) se ei ole toiminut kuuteen kuukauteen;

3) toimiluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa;

4) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Toimiluvan peruuttamisen asemesta valtiovarainministeriö voi rajoittaa selvitysyhteisön toimintaa 3 momentin mukaisesti, jos sitä voidaan pitää riittävänä toimenpiteenä.

Valtiovarainministeriön on ennen 1 — 4 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista selvitysyhteisöä ja pyydyttävä ennen 1 — 3 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittaminen

3 a §

Jos jonkun tarkoituksena on hankkia yksin tai yhdessä 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetun osakkeenomistajan tai osakkeenomistajaan rinnastettavan henkilön kanssa selvitysyhteisöä osuus, joka olisi vähintään yksi kahdeskymmenesosa selvitysyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, hankinnasta on ilmoitettava hyvissä ajoin etukäteen rahoitustarkastukselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta aiotaan lisätä siten, että se saavuttaisi tai ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet selvitysyhteisön osakepääomasta tai äänimäärästä, myös tästä hankinnasta on etukäteen ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta on noudatettava silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu osuus vähenisi alle tässä ja 1 momentissa säädettyjen rajojen.

Laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitet-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä 1 luvun 5 §:ssä ja 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Selvitysyhteisön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osuuksien omistajat, osuuksien omistajiin 1 momentin mukaan rinnastettavat henkilöt sekä näiden osuus selvitysyhteisön osakepääomasta ja äänimäärästä, jos ne ovat sen tiedossa. Selvitysyhteisön on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle sen tietoon tulleet osuuksien omistuksessa tapahtuneet muutokset.

Ilmoituksissa on annettava riittävät tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajista sekä muut rahoitustarkastuksen määräävät tiedot.

Mitä tässä pykälässä säädetään selvitysyhteisöstä ja siitä hankittavan osuuden ilmoittamisesta, koskee myös yhteisöä, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa selvitysyhteisö on.

Hankinnan vastustaminen

3 b §

Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona rahoitustarkastus on vastaanottanut 3 a §:ssä tarkoitettun ilmoituksen, vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muutoin on todennäköistä, että osuuden omistus vaarantaisi selvitysyhteisön järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaista toimintaa.

Jos osuuden hankinta jätetään ilmoittamatta tai jos osuus on hankittu rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, rahoitustarkastus voi kieltää osuuden omistajalta oikeuden äänivallan käyttöön yhteisössä.

6 §

Selvitysyhteisön kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä, ellei valtioneuvosto erityisestä syystä myönnä poikkeusta tästä rajoituksesta.

6 §

Selvitysyhteisön ja yhteisön, jonka 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa selvitysyhteisö on, kokouksessa ei kukaan saa äänestää yli yhdellä kahdeskymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä, ellei valtioneuvosto erityisestä syystä myönnä poikkeusta tästä rajoituksesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Asianomaisen ministeriön päätöksellä voidaan antaa tarkempia määräyksiä:

1) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä, erityisesti selvitysyhteisön riskien hallinnasta ja sisäisestä valvonnasta;

12 §

Valtiovarainministeriön päätöksellä voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä, erityisesti selvitysyhteisön riskien hallinnasta ja sisäisestä valvonnasta;

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

Vakioidut optiot ja termiinit

1 §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2 ja 3 a §:ää sekä 4 §:n 2 ja 5 momenttia, 5 luvun 1 §:ää, 7 luvun 2 §:ää sekä 8 luvun 3 §:n 1 kohtaa sovelletaan myös kaupankäynnistä valikoiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin.

Tämän lain 5 luvun 1 §:ää sovelletaan vakioituun optioon ja termiiniin siitä riippumatta, onko sovittu johdannaisopimuksen kohde-etuuden luovutuksesta vai suorituksen korvaavasta hyvityksestä.

Tämän lain 4 luvun 7 §:ää, 5 luvun 3, 4 ja 4 a §:ää sekä 5 luvun 5 §:n 1 momenttia sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai tällaiseen osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi.

Johdannaisopimukset

1 §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää, 5 luvun 1 §:ää ja 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin.

Tämän lain 4 luvun 7 §:ää, 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi. Tämän lain 5 luvun 2 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön tämän lain 5 luvun 2 §:n 1, 2 tai 3 kohdassa mainitussa suhteessa olevaan henkilöön sekä hänen kanssaan 5 luvun 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa suhteessa olevaan yhteisöön tai säätiöön. Tämän lain 5 luvun 5 §:ää sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaiseen vakioituun optioon ja termiiniin. Tämän lain 8 luvun 3 §:n 3 kohtaa sovelletaan myös edellä 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin, siltä osin kuin on kyse kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 2 §:n 4 kohdassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä tässä pykälässä säädetään vakioidusta optiosta ja termiinistä, koskee myös 3 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua muuta johdannaispimusta.

tarkoitetusta optiokaupasta, sekä saman lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun optioyhteisöön.

1 a §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää sekä 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös johdannaispimukseen, joka on kaupankäynnin ja selvityksen kohteena muulla säännellyllä ja viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla kuin kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitettussa optioyhteisössä (vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettava johdannaispimus). Tämän lain 5 luvun 1 §:ää sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaispimukseen, jonka kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

Tämän lain 4 luvun 7 §:ää, 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaispimukseen, jonka kohde-etuus on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeutettu arvopaperi.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaan johdannaispimukseen.

1 b §

Tämän lain 2 luvun 1 §:ää, 4 luvun 1, 2, 3 a ja 4 §:ää sekä 7 luvun 2 §:ää sovelletaan myös johdannaispimukseen, joka ei ole kaupankäynnin tai selvityksen kohteena kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa optioyhteisössä tai edellä 1 a §:ssä tarkoitettulla muulla säännellyllä ja viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla. Tällaiseen johdannaispimukseen sovelletaan myös tämän lain 5 luvun 1 §:ää, sikäli kuin sen kohde-etuutena on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvopaperi.

Tämän lain 5 luvun 2 — 4 ja 4 a §:ää, 5 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 6 §:ää sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun johdannaispimukseen, jonka kohde-etuus on jul-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kisen kaupankäynnin kohteena oleva osake tai osakkeeseen osakeyhtiölain mukaan oikeuttava arvopaperi.

Tämän lain 8 luvun 3 §:n 1 ja 3 kohtaa sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun johdannaissopimukseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .*

Arvopaperipörssin ja selvitysyhteisön, jolla on toimilupa tämän lain voimaan tullessa, ei tarvitse hakea toimilupaa uudelleen.

3.

Laki**arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään arvo-osuusjärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1991 annettuun lakiin (826/1991)
uusi 12 a ja 12 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a §

Toimiluvan hakeminen

Edellä 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakijan on annettava toimilupahakemuksessaan 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 1 a §:ssä tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvosto voi hakijan kustannuksella hankkia erityistä selvitystä hakemukseen tai arvopaperikeskuksen sääntöihin liittyvän erityisasiantuntemusta edellyttävän seikan arvioimiseksi.

12 b §

Ääni- ja vaikutusvallan hankkiminen

Arvopaperikeskuksesta tapahtuvaan ääni- ja vaikutusvallasta hankkimiseen sovelletaan, mitä arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 3 a ja 3 b §:ssä säädetään ääni- ja vaikutusvallan ilmoittamisesta sekä hankinnan vastustamisesta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .*

4.

Laki**rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n 20 kohta,
 sellaisena kuin se on laissa 1349/1997, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 572/1996, 1077/1996, 521/1998 ja 50/1999 sekä mainitussa laissa 1349/1997, uusi 21 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Valvottavat

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa

 20) luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisöä.
Ehdotus

2 §

Valvottavat

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

 20) luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisöä; sekä

21) yhteisöä, jonka arvopaperimarkkinain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräysvallassa arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta .

5.

Laki**rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 51 luvun 6 §:n 3 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 475/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

51 luku

Arvopaperimarkkinarikoksista

6 §

Määritelmät

6 §

Määritelmät

Mitä tässä luvussa säädetään arvopaperista, sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioi-
 duilla optioilla ja termiineillä annetun lain
 (772/1988) mukaiseen vakioituun optioon tai
 termiiniin, ja mitä luvussa säädetään arvopa-
 perin luovuttamisesta tai hankkimisesta, so-
 velletaan myös vakioidun johdannaissopi-
 muksen tekemiseen. Luvun 1 ja 2 §:ää so-
 velletaan vakioituun optioon tai termiiniin
 siitä riippumatta, onko sovittu johdannaissopi-
 muksen kohde-etuuden luovutuksesta vai
 suorituksen korvaavasta hyvityksestä.

Mitä tässä luvussa säädetään arvopaperista,
 sovelletaan myös kaupankäynnistä vakioi-
 duilla optioilla ja termiineillä annetun lain
 (772/1988) mukaiseen vakioituun optioon tai
 termiiniin *sekä arvopaperimarkkinain* 10
 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun vakioituun op-
 tioon tai termiiniin rinnastettavaan johdan-
 naissopimukseen, jonka kohde-etuutena on
 julkisen kaupankäynnin kohteena oleva arvo-
 paperi. Mitä tässä luvussa säädetään arvopa-
 perin luovuttamisesta tai hankkimisesta, so-
 velletaan myös vakioidun johdannaissopi-
 muksen tekemiseen ja sellaisen vakioituun
 optioon tai termiiniin rinnastettavan johdan-
 naissopimuksen tekemiseen, jonka kohde-
 etuutena on julkisen kaupankäynnin kohtee-
 na oleva arvopaperi. Luvun 1 ja 2 §:ää so-
 velletaan vakioituun optioon tai termiiniin
 sekä vakioituun optioon tai termiiniin rinnas-
 tettavaan johdannaissopimukseen, jonka koh-
 de-etuutena on julkisen kaupankäynnin koh-
 teena oleva arvopaperi, siitä riippumatta,
 onko sovittu johdannaissopimuksen kohde-
 etuuden luovutuksesta vai suorituksen kor-
 vaavasta hyvityksestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta .

